

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİNİN TÜRKİYE'DE
EĞİTİM EKONOMİSİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdullah KARAKULLUKÇU

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Deniz ŞİŞMAN

İSTANBUL – 2020

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Abdullah KARAKULLUKÇU
BİÇKİ TEZİN DİLİ : Türkçe
TEZİN ADI : Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Türkiye’de
: Eğitim Ekonomisinin Gelişimi Üzerine Etkisi
ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler
: Enstitüsü
ANABİLİM DALI : İşletme
TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans
TEZİN TARİHİ : 20.02.2020
SAYFA SAYISI : 81
TEZ DANIŞMANI : Dr. Öğr. Üyesi Deniz ŞİŞMAN
DİZİN TERİMLERİ : Uluslararası Öğrenci Hareketliliği, Eğitim Ekonomisi,
: Yabancı Öğrenci
TÜRKÇE ÖZET : Türkiye’de eğitim ve mesleki gelişim amacıyla
ülkesini terk eden uluslararası öğrencileri eğitim
sistemine dâhil etmek için çeşitli politikalar
: uygulamaktadır. Bu çalışma uluslararası öğrenci
hareketliliğinin Türkiye ekonomisine katkısını tespit
etmeyi hedeflemiştir.
DAĞITIM LİSTESİ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler
: Enstitüsü
YÖK Ulusal Tez Merkezine

Abdullah KARAKULLUKÇU

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİNİN TÜRKİYE'DE
EĞİTİM EKONOMİSİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdullah KARAKULLUKÇU

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Deniz ŞİŞMAN

İSTANBUL – 2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Abdullah KARAKULLUKÇU

.../.../2020



T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Abdullah KARAKULLUKÇU 'nın “Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Türkiye’de Eğitim Ekonomisinin Gelişimi Üzerine Etkisi” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Deniz ŞİŞMAN
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Kemal ERKİŞİ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Gül Nihan GÜVEN YEŞİLDAĞ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2020

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Eğitim, ulusların devamlılığı ve gelişimi için varlığı yadsınamazken küresel çapta genel geçer kabul görmüş bir gerçektir. Ülkeler gelişmişlik düzeyleri dolayısı ile teknoloji benzeri birçok faktörle eğitim sistemlerinde farklı politikalar uygulamaktadır. Bu noktada küresel arenada ülkeler eğitimin ekonomilerine ve tabi olgusu gelişmişlikleriyle refahlarını arttırdığı kanısında hemfikir olmuşlardır. Türkiye'de eğitim ve mesleki gelişim amacıyla ülkesini terk eden uluslararası öğrencileri eğitim sistemine dâhil etmek için çeşitli politikalar uygulamaktadır. Bu çalışma uluslararası öğrenci hareketliliğinin Türkiye ekonomisine katkısını tespit etmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla çalışma İstanbul'da 400 uluslararası öğrencinin oluşturduğu örnekleminde yabancı öğrenci temasında bütçe değişkeni çerçevesinde öğrencilerin Türkiye'de kalma ve Türkiye'yi tavsiye etme eğilimlerini araştırmıştır. Araştırmada 500-3000 TL aralığı bütçeleri olan yabancı öğrencilerin, lise eğitimi için Türkiye'yi tercih etmedikleri, lisansüstü eğitimler için ise olası potansiyel gözlenmiştir. Yaygın olarak lisans eğitimi için Türkiye'nin tercih edildiği saptanmıştır. Tüm bütçe gruplarında da nispi üstünlüğün yurtdışı eğitim için Türkiye'yi tavsiye etme yönünde olduğu görülmüştür. Fakat 400 uluslararası öğrenci örnekleminde Türkiye'yi yabancı öğrenci hareketliliği için öneren 262 öğrenci %65,5'lik bir oran, Türkiye'yi yabancı öğrenci hareketliliği için önermeyen 138'i yaklaşık olarak %34,5'lik oran göz ardı edilebilecek bir rakam değildir. Bütçeyle ilişkili olmayan bu tutumlarının ardındaki sebeplerin irdelenmesi ise başka bir çalışmanın gerekliliğine işaret etmektedir. Yabancı öğrencinin Türkiye'de kalma durumu özellikle yüksek gelire sahip olanları söz konusu olduğunda bütçeden daha farklı değişkenlerle ilişkili olduğu öngörüsünde bulunulabilir. Gelir durumları daha yüksek olan yabancı öğrencilerin Türkiye'de kalma eğiliminde olduğu görüşüne varılabileceği gibi aylık kazancı 500-2000 lira aralığında olan yabancı öğrencilerin Türkiye'de ihtiyaçlarını uzun vâdede karşılayamadıkları böylece Türkiye'de kalmayı tercih etmedikleri öngörüsünde de bulunulabilir. Öğrencilerin bütçeleriyle ancak ihtiyaçlarını karşılayabildiği böylece tutumlu olma eğilimi gösterdikleri öngörüsüne ulaşılmıştır. Gelir durumu az olan (bu çalışma için 500-2000 Aralığı) uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi pahalı kabul ettikleri görülmüştür. Ayrıca 1000-2000 lira gelire sahip yabancı öğrencinin Türkiye ekonomisini pahalı bulması eğitim için ayrılan bütçenin yeterlilik hususuyla çeliştiği kanısına varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Öğrenci Hareketliliği, Yabancı Öğrenci, Türkiye Ekonomisi

SUMMARY

While education cannot be denied its existence for the continuity and development of nations, it is a globally accepted fact. Countries implement different policies in their education systems with many technology-like factors due to their level of development. As mentioned earlier, the phenomenon of universal real education will be able to achieve its goals once it achieves global prevalence. At this point, countries in the global arena agreed that education increased their economies and, of course, their well-being and their well-being. It implements various policies to include international students leaving their country for education and professional development in Turkey. This study aims to determine the contribution of international student mobility to the Turkish economy. For this purpose, the study investigated the tendency of students to stay in Turkey and recommend Turkey within the framework of the budget variable in foreign student contact in the sample of 400 international students in Istanbul. In the study, foreign students with a range of 500-3000 TL did not prefer Turkey for high school education and the potential potential for postgraduate education was observed. It has been found that Turkey is preferred for undergraduate education. In all budget groups, it has been seen that the relative advantage is to recommend Turkey for study abroad. However, the 34.5% who do not recommend Turkey for foreign student mobility are not ignored and the reasons behind these attitudes, which are not related to the budget, indicate the necessity of another study. The foreign student's status in Turkey can be predicted to be related to different variables than the budget, especially when it comes to those with high incomes. It can be seen that foreign students with higher income status tend to stay in Turkey, as well as foreign students with monthly earnings in the range of 500-2000 lira in Turkey can not meet their needs in the long term so that they can not meet It can also be predicted that they do not choose to stay in Turkey. It is predicted that students are only able to meet their needs with their budgets and thus tend to be frugal. International students with low income status (500-2000 range for this study) have been found to consider Turkey expensive. In addition, it can be concluded that the budget allocated for education contradicts the issue of competence if a foreign student with an income of 1000-2000 lira finds the Turkish economy expensive.

Keywords: International Student Mobility, Foreign Student, Turkish Economy

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET.....	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
EKLER LİSTESİ.....	VIII
ÖN SÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KAVRAMI VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER ..	4
1.2. ÖĞRENCİLERİN ULUSLARARASILAŞMA NEDENLERİ.....	5
1.3. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ.....	7
1.3.1. Türkiye’de Uluslararası Öğrenci	9
1.3.2. Uluslararası Öğrenci Olmanın Faydaları	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
SOSYO- KÜLTÜREL ÇERÇEVE	12
2.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ UYUM SÜREÇLERİ.....	12
2.2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR	14
2.2.1. Uluslararası Öğrenciler Türkiye ve Türkçe Algısı.....	14
2.2.2. Uluslararası Öğrencilere Cinsiyet Dağılımı Üzerinden Eleştirel Bakış	15
2.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Yaşadığı Kültür Şoku.....	16
2.2.4. Dil Eğitiminde Kültürün Rolü.....	17
2.2.5. Dil Öğreniminde Ortaya Çıkan Sorunlar	17
2.2.6. Ayrımcılık	18
2.2.7. Toplumsal Sorunlar	19
2.2.8. Misafir Öğrenci Entegrasyon Sürecinde Yerli Öğrencilerin Fonksiyonları ...	20
2.3. TÜRKİYE’NİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİ POLİTİKASI.....	21
2.3.1. Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Destekleme Politikaları	22
2.3.2. Uluslararası Öğrenci Eğitim Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi	24
2.3.2.1. Uluslararası Öğrenci Getiren STK 'lar	24
2.3.2.1.1. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB).....	25
2.3.2.1.2. Milli Eğitim Bakanlığı	25
2.3.2.1.3. Devletler Arası Anlaşmalar	25

2.3.2.1.4.Türk Ulusal Ajansı	26
2.3.2.1.5.Comenius Okul Eğitimi Programı	27
2.3.2.1.6.Erasmus Programı	27
2.3.2.1.7.Leonardo Da Vinci Programı	28
2.3.2.1.8.Grundtvig Programı (Yetişkin Eğitimi).....	28
2.3.2.1.9.Türkiye Diyanet Vakfı	29
2.3.2.1.10. İslam Kalkınma Bankası / İslam İşbirliği Teşkilatı	29
2.3.2.1.11.Türk Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Genel Müdürlüğü	30
2.4. GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABULÜ	30
2.5. DÜNYADA ULUSLARARASI ÖĞRENCİ DAĞILIMI	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
ULUSLARARASI ÖĞRENCİ VE EKONOMİK ÇERÇEVE	37
3.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABUL EDEN ÜLKELERE MİSAFİR ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ	37
3.2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABUL EDEN ÜLKELERDE MİSAFİR ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK SORUNLARI	37
3.3. TÜRKİYE'Yİ TERCİH EDEN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN EKONOMİK DÜZEYLERİ	38
3.4. LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK PROBLEMLERİ	39
3.5. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN BURS PROGRAMLARI	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	43
YÖNTEM	43
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	43
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	43
4.3. VERİ ANALİZ YÖNTEMİ	43
4.4. ANALİZ	43
SONUÇ	53
KAYNAKLAR	57
EKLER	-
ÖZGEÇMİŞ	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: AVRUPA BİRLİĞİ
BÖP	: BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ
CERI	: CENTER FOR EDUCATIONAL RESEARCH
EDPC	: EDUCATION POLICIES COMMITTEE
İDB	: İSLAM KALKINMA BANKASI
MEB	: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
TKS	: TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ
OECD	: THE ORGANISATION FOR ECONOMIC OPERATION AND DEVELOPMENT
USD	: DOLAR
STK	: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
YÖS	: YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİ SINAVI
YÖK	: YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU
YTB	: YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

TABLÖLAR LİSTESİ

SAYFA

Tablo - 1 Türkiye'ye Sırasıyla En Fazla Öğrenci Gönderen Ülkeler	8
Tablo - 2 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	44
Tablo - 3 Katılımcıların Burs Alıp Almama Durumlarının Dağılımı	45
Tablo - 4 Katılımcıların Anket Sorularına Verdiği Cevapların Dağılımı	45
Tablo - 5 Katılımcıların Geldikleri Ülkelerin Dağılımı	46
Tablo - 6. Eğitim Düzeyi ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki	49
Tablo - 7 Türkiye'de Okumayı Tavsiye Etme ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki.....	49
Tablo- 8 Mezun Olduktan Sonra Türkiye'de Kalma ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki.....	50
Tablo - 9 Aile Geliri ve Türkiye'de Kalma Süresi Arasındaki Anova Tablosu.....	50
Tablo - 10 Aylık Gelir ve Aylık Gider Arasındaki İlişki	51
Tablo - 11 Aylık Gelir ve Aylık Gider Arasındaki İlişki	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

SAYFA

Şekil- 1 Türkiye'de Uluslararası Öğrencilerin Alan Dağılımı.....	10
Şekil- 2 Dünyada En Fazla Yabancı Öğrenci Gönderen Ülkeler ve Türkiye.....	34
Şekil- 3 Dünyada En Fazla Yabancı Öğrenci Alan Ülkeler ve Türkiye	34



EKLER LİSTESİ

EK-A ANKET



ÖN SÖZ

“Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Türkiye’de Eğitim Ekonomisinin Gelişimi Üzerine Etkisi” adlı bu çalışmada küresel ve yerel çapta öğrencilerin eğitim amaçlı ülkelerini terk etmeleri nihayetinde meydana gelen uluslararası öğrenci hareketliliğinin Türkiye’deki boyutu değerlendirilmiştir. Çalışma süresince uluslararası öğrenci hareketliliğinin ülke ekonomilerine etkileri değerlendirilirken Türkiye’deki durumu da yorumlanmış aynı zamanda öğrencilere sağlanan ekonomik ve sosyal imkânlar incelenmiştir.

Çalışma süresince destek ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Öğr. Üyesi Deniz ŞİŞMAN’a saygılarımı sunarım.

Lisansüstü eğitimim süresince yardımlarını ve tavsiyelerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ÖZDEMİR’e, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNAY hocalarıma çalışma sahamı seçmede bana önerilerde bulunan ve çalışma süresince destekleyen eşim Arzu KARAKULLUKÇU’ya teşekkür ederim.

Doğumumdan bugüne dek her zaman yanımda olduğunu bildiğim sevgili anneciğim Bahire KARAKULLUKÇU’ya hayatımın sonuna dek şükranlarımı borç bilirim.

Abdullah KARAKULLUKÇU

GİRİŞ

Küreselleşme başka bir ifade ile uluslararasılaşma, farklı ülke ve toplumlardaki farklı örgütlerin birlikte hareket etmesine olanak sağlamaktadır. Bu birliktelik tek bir merkeze bağlı kalmadan hareket edilebilmesine olanak tanımaktadır. Söz konusu ortak hareket etme sadece iş dünyasında değil aynı zamanda eğitim alanında da etkili olmaktadır.¹Küreselleşmenin birleştirici etkisi eğitim alanında yoğun olarak yükseköğretimde kendini göstermektedir. Üniversitelerin bu etkileşimi bilimsel gelişimi artırmakla birlikte akademik verimliliği temelde artırmıştır.²

İçinde bulunduğumuz yüzyıl teknolojiyi geliştirmiş, bu durum iletişim kanallarının hızlı çalışmasını sağlamıştır. İletişimin hızlanması bilgi aktarımını hızlandırmıştır. Bunların yanı sıra ulaşımın hızlanması ve kolaylaşması farklı alanlarda gelişmelere yol açtığı gibi yükseköğretim alanında da gelişmelere yol açmıştır.

Tarih boyunca yükseköğretim kurumları bilginin üretildiği, yorumlandığı, zenginleştirildiği, eleştirildiği ve aktarıldığı kurumlar olmuştur ve bu nitelikleriyle toplumsal gelişmeye katkıda bulunmuştur. Yükseköğretim kurumları en genel ifade ile toplumun var olan sosyo-ekonomik yapısına uygun insan gücünün yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Bu temel amacın yanı sıra yeni kuşakların yeteneklerini geliştirme, kültürel ve bilimsel yeterliliklerini arttırma, eleştirel düşünce kapasitelerini geliştirme de söz konusu kurumların amaçları arasındadır. Yükseköğretim kurumları, bu amaçlar doğrultusunda modern zamanlarda toplumsal ve politik açıdan oldukça etkin olmuştur.

Yukarıda da belirtildiği üzere küreselleşme süreciyle birlikte, ülkeler arasındaki ilişki, etkileşim artmış, buna paralel olarak da toplumlar arasında bilgi, teknoloji, insan, öğrenci, öğretim üyesi akışı ve değişimi de yaşanmaya başlanmıştır. Buna göre kültürel etkileşim, çok kültürlü eğitim, eğitimin evrensel işlevleri, uluslararası iş birliği, rekabet vb. konular gündeme gelmektedir. Uluslararası rekabetin arttığı bir dünyada üniversitelerin geleceğe yönelik hedeflerini uluslararası boyutta söz sahibi

¹ Gökhan Çetinsaya, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, 2014.

² Erna Sadık, *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Sorunları: Türkiye'deki Kosovalı Öğrenciler Örneği*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

olmak istemeleri ve buna yönelik hedefler belirlemeleri üniversiteler için büyük önem taşımaktadır.

Öğrencinin uyruğu olduğu ülke dışında başka bir ülkede eğitimine devam etmesi olarak tanımlanan uluslararası eğitim, ülkeler arası öğrenci değişim programları üzerinden yürütülebildiği gibi doğrudan öğrencilerin istedikleri ülkeye gitmeleri ve orada öğrenim görmeleri biçiminde de yürütülmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle, devletler ve kişiler, öğrencilerin ufkunu genişletmelerini sağlamak ve yaşadığımız dünyanın ortak dilini, kültürünü ve iş yapma metotlarını daha iyi algılayıp öğrenmelerini sağlamak için yükseköğrenime ne kadar önem vermeleri gerektiğini anlamış oldular.

Yükseköğrenime verilen önemin artması, nitelikli iş gücüne olan ihtiyacın bir sonucu olmuştur. Küresel ekonomiye uyum sağlamak isteyen ülkeler, küresel bir vizyona sahip iş gücüne ihtiyaç duyarlar. Bu gereksinime cevap vermek için 'Dünya vatandaşı' olarak adlandırabileceğimiz kişilerin yetiştirilmesi gerekir. 'Dünya vatandaşı' olabilmenin temel taşlarından biri; sağladığı imkânlar, kazandırdığı değerler, yaşattığı deneyimler ve bunlar gibi birçok kazanımdan uluslararası eğitim yolu ile istifade etmektir. Uluslararası eğitime duyulan bu ihtiyaç uluslararası öğrenci sayılarının çok hızlı ve büyük oranlarda artmasını sağlamıştır.

Daha önce belirtildiği gibi küreselleşme farklı alanlarda olduğu gibi eğitimin de değişmesine yol açmıştır. Günümüzde eğitim bireysel gelişim dışında ekonomik açıdan da büyük önem taşımaktadır zira eğitim sadece devlet tekelinde değildir. Özel eğitim kurumları da günümüzde eğitim alanının önde gelen aktörleri arasındadır. Başka bir ifade ile eğitim bir yandan kalkınma sürecinde ihtiyaç duyulan nitelik ve nicelikte işgücü sağlama fonksiyonunu yerine getirirken; diğer yandan bilgi üretme ve yayma fonksiyonu ile ülkelerin modern üretim teknolojilerini takip etme, geliştirme ve üretim sürecine aktarmasına katkı sağlamaktadır.

Eğitim seviyesi yükseldikçe işgücünün verimliliğinin artması; ülkelerin rekabet gücünü olumlu etkilemekte ve dışa açılmalarını kolaylaştırmaktadır. Eğitim düzeyindeki farklılıklar, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik performans farklılığının temel nedenleri arasında yer almaktadır. Günümüz toplumlarının bilgi ekonomisi aşamasına geçmiş olması ve bu aşamaya geçişte eğitimin üstlendiği rol, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeleri eğitim harcamalarını artırma konusunda teşvik eden önemli bir faktördür. Günümüzde eğitimin ekonomik

büyüme üzerinde önemli etkilere sahip olduğu tartışmasız bir şekilde kabul edilmektedir. Eğitimin büyüme üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmalar, iktisat teorisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuda oldukça geniş bir literatür ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile uluslararası öğrenci hareketliğinin Türkiye’de eğitim ekonomisinin gelişimi üzerindeki etkisi araştırılacaktır.

Bu çalışma süresince doğruluğu sınanan hipotez cümleleri ise aşağıdaki gibidir:

- H1: Eğitim ile getirilen bütçe arasında anlamlı ilişki vardır.
- H2: Getirilen bütçe ile uluslararası öğrencinin Türkiye tavsiyesi arasında ilişki yoktur.
- H3: Türkiye’de kalma ile ülkeye getirilen bütçe arasında anlamlı ilişki vardır.
- H4: Aile geliri ile Türkiye’de kalma süresi arasında pozitif ilişki vardır.
- H5: Aylık gelir ile aylık gider arasında pozitif ilişki vardır.
- H6: Aylık gelir ile Türkiye ekonomisinin ucuz olduğu algısı arasında pozitif ilişki vardır

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KAVRAMI VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

Uluslararası öğrenci, yükseköğreniminin bir kısmını veya tamamını uyruğu olduğu ülke dışındaki bir ülkede sürdüren öğrenci diye tanımlanmaktadır. Uluslararası bir öğrenci yalnızca bu terimden ibaret değildir (Glossary of Project Atlas Terms). Uluslararası bir öğrenci yabancı bir ülkeye giderken gerçekleştirmesi gerekli çeşitli sorumlulukları bulunmaktadır. Dolayısıyla, uluslararası öğrenci kavramı her ülkede farklı algılanmaktadır. Ülkeler, ulusal yasalarını, politikalarını, eğitim sistemlerini ve kültürlerini dikkate alarak bu terime türlü açıklamalar yapmaktadır.³

Uluslararası öğrenciler, özellikle genç nüfusun gelişmemiş ülkelerde ve diğer birçok ülkede iktisadi kalkınmaya ve küresel rekabete büyük destek sunan bir insan kaynağı olarak kabul edilir. Uluslararası öğrenciler, insan kaynakları olarak yaptıkları desteklere ilaveten, yaşadıkları ülke ekonomisine hem ödedikleri okul ücretiyle hem de aile üyelerinin konaklamalarını, seyahatlerini ve günlük ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları ödemelerle direkt girdi sağlar. Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkelerin ve kültürlerin kendi aralarında anlayışı, iş birliğini ve dayanışmayı geliştirdiğinden, önem arz eden bir dış politika ve kamu diplomasisi olarak kabul edilmektedir.⁴

Bugün, ülkeler, devletler ve bireyler, öğrencilerin görüşlerinin gelişmesi ve yaşanılan evrenin ortak dil, kültür ve iş yöntemlerini daha iyi anlamalarını ve öğrenmelerini gerçekleştirmek için yükseköğretime verdikleri önemi artırmıştır.⁵

Bu bağlamda, pek çok ülke uluslararası politikaları genişleterek uluslararası öğrencileri ülkelerine katma çabasındadırlar. Günümüz itibarıyla, uluslararası öğrenci hareketliliği dünyada ciddi bir düzeye gelmiştir. Bu dolaşımdaki payını artırmayı hedefleyen kalkınmış ekonomilerin başını çektiği birçok ülke farklı stratejiler geliştirmiş ve çalışmalar yürütmektedirler.⁶

³ Sadık, a.g.e., 2017

⁴ Murat Özoğlu vd., *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*. Ankara: SETA, 2012

⁵ EEİK. *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu*, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu. İstanbul, 2012.

⁶ UÖR, Kalkınma Araştırmaları Merkezi, *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Hâline Getirilmesi*, araştırma projesi raporu. ISBN 978-605-9041-50-8 Yayın No: 2936, 2015

1.2. ÖĞRENCİLERİN ULUSLARARASILAŞMA NEDENLERİ

Küresel düzeyde yükseköğrenime yönelik rekabet evrensel bir boyut kazanmıştır.⁷Yüksek eğitime olan aşırı talep, genç nüfusun çoğunlukta olduğu gelişmekte olan ülkelere doğru karşılanmaktadır. Buna karşılık, hükümetlerin bütçeleri yükseköğretim kurumlarının esnek olmalarıyla paralellik sağlamamaktadır. Budurum akademik yaşamda şaşkınlık yaratmıştır.⁸Diğer taraftan, ülkelerin yükseköğretim sistemleri öğrenci dolaşımına daha fazla önem göstermektedirler.⁹

İlk önce, kültürel ve politik gelişmeler, ardından eğitim sistemlerinin ve politikalarının gelişimi, amaçlardan finansal hedeflere doğru kaymıştır. Değişim programlarının yanı sıra, üniversiteler küreselleşen ekonomiye ayak uydurmak için müfredatlarını uluslararasılaştırdılar ve daha sonra çevrimiçi programlara döndüler. Kısa süreli öğrencilerin ve akademik personelin hareketliliği ile birlikte, lisans ve lisansüstü eğitim için yurtdışına giden uzun süreli öğrencilerin sayısı sürekli artmıştır.¹⁰

Ekonomide, politik kurumlarda, sosyo-kültürel değerlerde, bilim ve teknolojiye ve diğer birçok sahada aktif değişimler yaşanmaktadır. Bütün bu değişiklikler tarafından yükseköğretim sektörü, yükseköğretim hizmetleri, üniversite kavramı, üniversite yönetim modelleri ve eğitim ve öğretim yöntemleri kökten değiştirilmektedir.¹¹

Üniversiteler de değişiyor, çünkü üniversitelerin geçmişte karşılaştıkları koşullar değişti. Örneğin, değişen değerler dizisi sebebiyle, ulus-devlet yapılanması evrenselleşme ve uluslararasılaşma ile giderek zayıflıyor. Bu nedenle üniversiteler zamanla daha çok evrensel rol üstleniyor. Üniversitelerin yükümlülüğündeki küresel

⁷ Nezahat Güçlü, *Transnational Student Mobility*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13, 1997, s.33-40; Miki Sugimura, *International Student Mobility And Asian Higher Education Framework For Global Network*, 2008; Collien Ward ve Anne-Marie Masgoret, *The Experiences Of International Students In New Zealand*, Report on the Results of the National Survey, 2004; Nv Varghese, *GATTS And Transnational Mobility In Higher Education*, In: Higher education on the move: new developments in global mobility, 2009; Aytül Kasapoğlu, Dennis Milette ve Nilay Çabuk Kaya, *International Student Survey At Boulder Campus Of University Of Colorado*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009, 1(1), 2009, ss.127-141

⁸ Durmuş Günay, *Akreditasyonun Niteliği ve Mühendislik Eğitimi Üzerindeki Etkisi*, Makina Mühendisleri Odası V. Ulusal Makina Mühendisliği ve Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 2003, s. 117-134

⁹ YÖK, *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, Ankara, 2007.

¹⁰ Paul Bennell ve Terry Pearce, *The Internationalization Of Higher Education: Exporting Education To Developing And Transitional Economies*, International Journal of Educational Development, 23(2), 2003, ss.215-232.

¹¹ Can Aktan, *"Yüksek Öğretimde Değişim: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar"*, Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını, 2007

roller, uluslararası eğitimin hızla gelişmesine ve özellikle son 10 yılda uluslararası eğitim sektörünün kayda değer şekilde büyümesine yol açmıştır.¹² Küresel düzeyde bu büyümenin, eğitim ve eğitim sektörünü etkileyen başlıca ana sebepleri aşağıda açıklanmıştır.

Öğrencilerin uluslararası öğrenci olmalarını ve uluslararası eğitim sektörünü etkileyen faktörlerin başında küreselleşme, küresel bir dil olan İngilizce gelmektedir. Uluslararasılaşmada iktisadi, politik ve kültürel entegrasyon, fikir, teknolojiler ve uygulamaların küresel çapta kullanımı, sermaye hareketliliğinin evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşmaktaki yeni ilişki biçimleri, etkileşimler, mekânsal yakınlaşma, evrenin daralması, sonu olmayan rekabet, liberalizasyon, küresel çapta genişleyen pazar ölçekleri ve milli sınırların dışında olması, dünyayı tek bir piyasaya çevirmiştir.¹³

Evren daraldıkça, ortak bir dilin ortaya çıkması sonucunda insanlar bu dili öğrenmek ve incelemek için seyahat etmeye başladılar. Bu durum, uluslararası eğitim sektörünün genişlemesine yol açmıştır. Günümüzün bilgi toplumu veya bilgi çağı, bilginin bilgi üretimi ve iletimi için ana kaynak olduğu, sosyal bilginin yaygınlaştığı, bilginin üretilmesi ve dağıtılmasında çalışan işçilerin çoğunluğunun değiştiği yeni bir sosyal ve ekonomik örgütlenme dönemi anlamına gelir ve bu da sürekli öğrenme ve bilgi yoluyla gelişimi kaçınılmaz hale getirir.¹⁴

Bilgi çağı, herkes için öğrenmeyi mümkün kılan yeni teknolojilerin eğitimin gelişmesine yol açtığı “Endüstri Devrimin ‘den sonra insanlığın bugüne kadar karşılaştığı en mühim durum olarak tanımlanır. Literatürde genellikle, “Enformasyon Devrimi’nin iktisadi, politik, sosyal ve kültürel alanlarda ve ilişkilerde radikal değişikliklere sebep olacağı öngörülmektedir.¹⁵ Bu durumu destekleyen en açık örneklerle uluslararası eğitim alanında karşılaşılmaktadır. Bilgi çağı, eğitime artık her ülkeden insanlar için, sadece oldukları konumda değil, dünyada istedikleri her konumda erişilebilmeyi sağlamaktadır.¹⁶

¹² Philip Altbach, *PrivatePrometheus: PrivateHigherEducationand Development in the 21st Century*. ContributionstotheStudy of Education No.77. Connecticut: GreenwoodPress, 1999

¹³ Bayram Kaçmazoğlu, *Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme*. Eğitim Araştırmaları 6, 2002, ss.44-55

¹⁴ Adem Ögüt, *Bilgi Çağında Yönetim* (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık, 2003.

¹⁵ Yusuf Kaplan, *Giriş. Enformasyon Devrimi Efsanesi*, İstanbul: Rey Yayınları, 1991, ss.1-10

¹⁶ İş Konsey Raporu, *Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu. Eğitim Ekonomisi* <https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-2.pdf>, 2013, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Rekabetin artırılması kavramı küreselleşme ile ortaya çıkmış, bir ülkenin “ulusal politikasını, küresel pazarın gereksinimlerini muadillerinden daha etkin bir şekilde karşılayabileceği ve koruyabileceği anlamına gelmektedir. Eğitim bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Fakat uluslararasılaşma, ulusal devletlerin iktisadi etkisini minimize ederken, ülkelerden ziyade uluslararası şirketler arasında küresel rekabete sebep olan bir süreci hızlandırmaktadır. Küresel rekabet şimdi İngiltere ve Almanya, Japonya ve ABD veya Avrupa ve ABD arasında değil, Apple ve Samsung, Fuji ve Kodak, Boeing ve Airbus, Compaq ve Toshiba arasında yaşanmaktadır. Bu aşamada üstünlüğü ise uluslararası eğitim şekillendirmektedir.¹⁷

1.3. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ

Uluslararası öğrenci hareketliliği, bir öğrenci ikamet ettiği ülkeyi terk ettiğinde ve eğitim amaçlı seyahat ettiğinde meydana gelen hareketliliktir. Uluslararası öğrencilerde eğitim hareketliliği tek yönlü bir eğitim hareketliliği değildir. Uluslararası eğitimin nedenlerinin dolaşım türleri bulunmaktadır. Bunlar;¹⁸

- Yabancı dil eğitimi,
- Yükseköğrenim,
- Mesleki eğitim ve kariyer eğitimi gibi temel başlıklar altında gruplandırılabilir

21. yüzyılda uluslararası eğitim; siyasi, kültürel ve politik ilişkilerin iyileştirilmesine yoğunlaşmış olmasına rağmen, yükseköğretimin kitleselleşmesi, uluslararası öğrencilerin gelir kaynağı kabul edildiği farklı bir piyasa ortaya çıkmıştır. Dünyada artan eğitime olan talep, pazarlanabilir eğitim ürünlerine saygı ve değer getirmiştir. Dolayısıyla, yükseköğrenim yöneticileri ve politikacılar uluslararası öğrencileri iktisadi bir fırsat kabul etmektedirler. Yurtdışında okumak, kişisel ve mesleki gelişim için önemli fırsatlar sunarken, aynı zamanda öğrencilerin ekonomik bir kaynak gördükleri dar bir perspektif geliştirmektedir. Bu durum uluslararasılaşmanın bir çelişkisidir.¹⁹

¹⁷ Stephen Toulmin, The ambiguities of globalization. Futures31, 1999, ss.906.

¹⁸ İş Konsey Raporu, a.g.e., 2013, ss.9

¹⁹ John Douglass ve Richard Edelstein, *The Global Competition For Talent*. Center for Studies in Higher Education Research & Occasional Paper Series: CSHE.8.09, 2009, s.6

Tablo- 1 Türkiye'ye Sırasıyla En Fazla Öğrenci Gönderen Ülkeler

	2014	2015	2016
Almanya	2416	2246	1240
Polonya	445	387	123
Fransa	921	771	261
Hollanda	569	516	222
İtalya	649	491	37
İspanya	382	307	74
Litvanya	319	248	88
Çek Cumhuriyeti	292	201	57
Belçika	207	181	44
Avusturya	160	143	76

Tablo 1' de görüleceği üzere Avrupa ülkeleri arasında Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen ülkeler yansıtılmıştır. Ancak zamana bağlı olarak gözle görülür düşüş yaşandığı ortadadır. Bu durumda hem devam eden projeler hem siyasi, politik ve iktisadi hususlar etken olabilir.

Yükseköğretimde üç çeşit öğrenci dolaşımı söz konusudur. Bunlar;²⁰

- Öğrenci hareketliliğinde ilk tür A Tipi hareketliliklerdir. Bu yükseköğrenim programı üç sene ya da çok daha uzun süre devam eden okulları ifade eder. ABD ve İngiltere için yüksek lisans derecesi; geri kalanı için lisans eğitime karşılık gelen teoriye dayalı okullarla ilgili hareketlilik türü olarak adlandırılmaktadır.
- Diğer uluslararası öğrenci dolaşım türü B tipi hareketliliklerdir. Teknik ve mesleki bilginin asgari iki sene uygulamalı olarak uygulandığı ve A Tipi hareketlilikten daha kısa olan kurslar için bir çeşitliliklerdir.
- Sonuncusu ise İleri Düzey Araştırma (doktora) programıdır. İnsanların profesyonellik seviyelerini yükseltmek için katıldığı programlar için bir tür hareketliliklerdir. Yükseköğrenim dünyasında öğrenci hareketliliği dünyasında, birkaç ülke dışında (Japonya, İsviçre, Yunanistan, Yeni Zelanda, Avustralya), A tipi hareketlilik genellikle yükseköğretime giriş ve bir meslek edinmede kilit rol oynaması sebebiyle B tipi yerine seçilmektedir.

²⁰ OECD, *Education at a Glance*,

<http://www.oecd.org/education/highereducationandadultlearning/48631079.pdf>, 2011; İş Konsey Raporu, 2013. (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Uluslararası öğrenci piyasasının genişlemesiyle beraber; yabancı öğrenci hareketliliğin bilim, teknoloji, endüstri, ticaret, politika, kültür ve küresel bir toplumun tüm yönleri etkileyebilecek düzeyde önemli bir rolü bulunmaktadır.²¹ Ancak, öğrenci hareketliliğinin hareket noktası; uluslararası çapta eğitim sistemi yetersiz olan ülke gençlerine destek, yabancı üniversitelerde elde edilen diplomaların cazibesi ve farklı kültürlerle tanışma olarak üç temel sebeple özetlenebilir.²²

Uluslararası öğrencilerin ülkeler ve üniversitelerarası ilgilerini çekme hususundaki rekabet, ulusal yükseköğretim stratejilerinin biçimlendirilmesinde etkin rolü bulunmaktadır. Bunun farkında olan kalkınmış ekonomiler; hükümet, eğitim bakanlıkları ve sivil toplum teşebbüsleri ile dayanışma halinde politika belirleme konusunda çeşitli politikalar uygulamaktadırlar.²³

1.3.1. Türkiye’de Uluslararası Öğrenci

Ülkemizde bugünün eğitim politikalarında mühim rolü bulunan uluslararası öğrenci dolaşımının Türkiye'deki ilk örneklerine Tanzimat ve sonrasındaki dönemde rastlanılmaktadır. Tanzimat döneminde bugünün gözde okullarından Galatasaray Lisesi'nde harbiye ve tıbbiye benzeri sahalarda meydana gelen ilerlemeler eğitim alanında da gözlenmiştir. Fransız Maarif Bakanı'nın gerçekleştirdiği Galatasaray Lisesi Projesi, o dönemde Fransız ve batılılaşma taraftarı bürokrasi adamlarınca çift yönlü yarar sunacak şekilde oluşturulmuştur. Okulda derslerin Fransızca öğretilmesiyle beraber Türkçe, Latince, Grekçe, tarih ve benzeri bilim derslerinin de eğitime katılmasıyla, Türkiye'de uluslararası eğitim bakımından önemli bir gelişmedir.²⁴

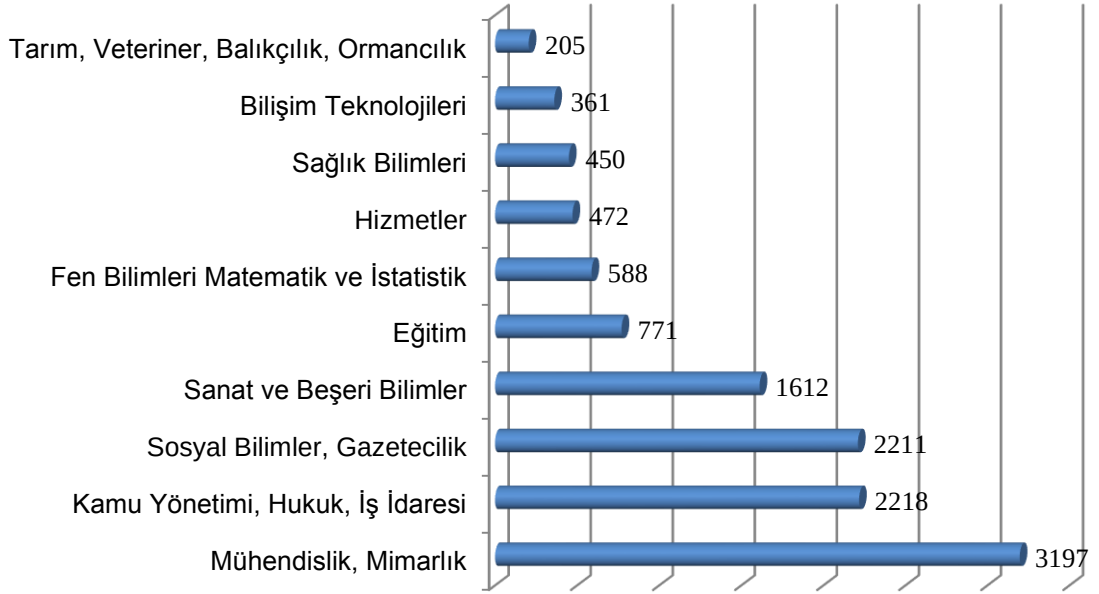
Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen Avrupa ülkelerinden bahsedilmiştir. Ancak genel anlamda ülkemize gelen uluslararası öğrencilerin alan dağılımları ise Şekil 1'deki gibidir.

²¹ Bart Moor ve Piet Henderkx, *International Curricula And Student Mobility*. LERU: Advice Paper. No.12, ft p://ft p.esat.kuleuven.ac.be/sista/ida/reports/13-78.pdf, 2013.

²² Nv. Varghese, *Globalization Of Higher Education And Cross-Border Student Mobility*, International Institute of Educational Planning. http://www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/2008/Globalization_HE.pdf, 2008.(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

²³ Brien Pusser ve Julie Turner, *Changing Patterns Challenging Policymakers*. Change: The Magazine of Higher Learning, 36(2), 2004, s.36-43.

²⁴ Niyazi Berkes, *Türkiye’de çağdaşlaşma*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011, s.242.



Şekil- 1 Türkiye'de Uluslararası Öğrencilerin Alan Dağılımı

Türkiye Ulusal Ajansı'nın (2017) 12388 öğrenciyle yürüttüğü çalışmasına göre, Türkiye'ye gelen Erasmus öğrencilerinin büyük çoğunluğunun Türkiye'de Erasmus hareketliliğine katılmaya yönelik temel motivasyonlarının sosyokültürel nedenler olduğu gözlenmiştir. Farklı bir ülke ve kültürün yanı sıra, bu ülkenin insanlarını tanımanın Türkiye'de Erasmus yapmayı tercih eden öğrencilerin sosyo-kültürel motivasyon kaynağını oluşturduğu çıkarımı yapılmıştır. Yine aynı çalışmaya göre Gelen öğrenci sayısını artırmakla ilgili hemen ilk akla gelen barınma imkânlarının, Türkiye'yi seçen Erasmus öğrencileri arasında en az motive edici unsur olduğu saptanmıştır. Öte yandan barınma, burs ve sosyal imkânlarda uluslararası öğrencileri cezbetmek için önem taşıyan faktörler olabileceği ancak bu imkânların, "Türkiye'de kaliteli bir eğitim verilmektedir" algısıyla örtüşürülmediğinde tek başına gelen öğrenci sayısını artırmaya yetmediği belirtilmektedir.²⁵

²⁵ Hür Güldü, Erasmus Hareketliliği Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrenciler, Yükseköğretim Koordinatörü Türkiye Ulusal Ajansı, Avrupa Birliği Bakanlığı, 2017.

1.3.2. Uluslararası Öğrenci Olmanın Faydaları

Literatüre bakıldığında yabancı öğrenci programlarına katılan öğrencinin eğitim amaçlı ülkesini terk etmesi hususu ve bu durumun etkilerine ilişkin görüşler aşağıdaki gibidir: ²⁶

- Kişisel sonuçlar: Uluslararası öğrenci hareketliliğinde yer alan öğrencinin iş imkânlarının yükseldiği ve iş bulmalarını kolaylaştırdığı belirtilmiştir.
- Akademik sonuçlar: Uluslararası öğrenci hareketliliği programında bulunan öğrencilerin zihinsel anlamda ilerleme gösterdikleri fakat öğrencinin vatandaşı olduğu ülkenin ve akademik sahasının başarılarında belirgin farklılıklar yaşamaktadır.
- Toplumsal sonuçlar: Yabancı öğrenci hareketliliği kapsamında bulunan öğrencinin diğer toplumlara karşı pozitif algı geliştirdiği, özgüveni arttığı, atılgan, girişimci ve cesaretli olduğu belirtilmektedir.
- Dil yeteneğine ilişkin sonuçlar: Uluslararası öğrenci hareketliliği kapsamında yer alan öğrencinin kısa ve uzun dönemde dil kabiliyetlerinde belirgin düzeyde gelişim gözlenmiştir.
- Kültürel sonuçlar: Uluslararası öğrenci hareketliliği program bünyesindeki öğrencinin kültürel farkındalığının arttığı belirtilmektedir.

²⁶ Menderes Ünal, *Avrupa Birliği Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programının CIPP (Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün) Modeline Göre Değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2011.(Yayınlanmamış doktora tezi)

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYO- KÜLTÜREL ÇERÇEVE

2.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ UYUM SÜREÇLERİ

Farklı psikolojik kuram ve disiplinlere göre uyum terimi, genellikle kişinin kendisi ve çevresiyle bağ kurması ve bağı devam ettirme düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Kişinin özgüveninin artması, bireysel kabiliyetlerinin farkındalığı, duygusal yapısı, başkalarıyla iyi iletişim sürdürebilme benzeri niteliklere bireysel uyum denir. Ailevi bağların dinginliği, toplumsal kabiliyetlerin artması, bireysel talep ve gereksinimlerin toplumsal yapıyla uzlaşması benzeri niteliklere sosyal uyum olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal yapının isteklerine kişi veya grup bazında bireyin kendisini adapte edebilme kabiliyeti ise psikolojik uyum olarak açıklanmaktadır. Ülkemizde yürütülen uluslararası öğrenci hareketliliği programları kapsamında üniversite eğitimi amacıyla Türkiye'ye gelen öğrencinin ülkemiz koşullarına kısa vadede ve en yüksek seviyede faydalanabilmeleri ve bu bağlamda bilimsel sahada başarı sağlayabilmeleri; bulundukları toplumsal sahaya alışabilmelerini güçleştiren negatif koşulların kısa vadede ve etkin şekilde bertaraf edilmesi için gösterilecek çaba ve araştırmalarla ilgilidir. Nitekim dünyadaki diğer Türk milletlerinden ülkemize gelen öğrenci, örf, adet, kültür bakımından bizimle aşinalık gösterse de kendi ülkelerindeki farklı eğitim yapısı, kültürel ortam, Türkçe konuşabilme yetersizliği, iktisadi sorunlar benzeri koşullar öğrencilerin eğitime ve çevreye adaptasyonlarını güçleştirmekte ve akademik kabiliyetlerini şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda yabancı öğrencilerin Türkiye'de kayıtlı oldukları kurum ve eğitim planlamalarında yaşanan adaptasyon problemleri, bu problemlerin öğrencide kaygıya neden olduğu dolayısıyla akademik verimliliklerini de etkilediği görülmektedir.²⁷

Yabancı bir ülkeden gelen öğrencilerin kendi ülkelerindeki eğitim sisteminden farklı bir sisteme, farklı bir kültür ile karşılaşma, Türkçeye yatkın olmama, öğrenmede sıkıntılar yaşama, bununla beraber kaçınılmaz ekonomik problemler vs. öğrencilerin üniversiteye ve çevreye uyum sağlamalarını zorlaştırmakta ve akademik başarılarını etkilemektedir. Eğitim için başka ülkeye gelen uluslararası öğrenciler,

²⁷ Cihan Seçilmiş vd., Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Memnuniyet Algılarıyla Akademik Başarı İlişkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. Milli Eğitim, 195, s.118-130, 2012.

üstesinden gelmeleri gereken pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar, uyum sorunlarından en yaygın olanları: ²⁸

- Başka bir ülkede yeni bir ortam ve sürece girmek,
- Burs hakkı kazanamamak,
- Kültür farklılığı ve başka kültürde beklemedikleri sorunlarla karşılaşmak,
- Barınma sorunları yaşamak, yurt hakkı kazanamamak, İstenilen şehre yerleşememek,
- Beklentilerin yüksek olması nihayetinde umduğunu bulamama,
- Ailenin ve çevrenin öğrencini beklentilerine cevap verememesi,
- Ülkesindeki sosyal çevreden ve duygusal bağ olan birinden uzaklaşmak,
- Öğrencilerin aileleriyle farklı ülkelerde ikamet etmek durumu,
- Ekonomik, siyasi ve politik sorunlar,
- Eğitim farklılığından kaynaklanan sorunlar (özel öğrenci olmak, ülkesinde aldığı derslerin sayılmaması vs.)
- Psikolojik sorunlar yaşamak,
- Sağlık Sigortaları olmaması,
- Bazı kişisel özelliklerden dolayı sorunlar yaşamak örneğin özgüvenin olmaması,
- Bölgesel sosyo-ekonomik ve coğrafi farklılıklar,
- Önceki yaşam deneyimleri ve alışkanlıklar,
- Eğitimden sonra karşılaştıkları sorunlar şeklinde sıralanabilir.

Gittiği ülkelerde uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları ayrımcı, dışlayıcı veya ırkçı yaklaşımlar, öğrencilerin adaptasyon süreci ve motivasyonlarını negatif bakımından sarsmaktadır.²⁹

Üniversitelerimizde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin aynı birim altında sunulması, sunulan psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin, bağlı olduğu birimin birbirlerinin yapmış olduğu hizmetlerden etkilenecek, farklı algılanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle merkezlerin işlevselliğini, çalışma koşullarını öğrencilere farklı yollarla etkili bir şekilde tanıtımı yapılarak öğrencilerin gönüllülük esasına dayalı olan yönleri geliştirilebilir.³⁰ Öğrenciler herhangi bir problem yaşadıklarında aile ve arkadaşlarından yardım almaları önemli bir unsurdur.

²⁸ Razieh Ghanbary, **Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları ve Sorunları**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

²⁹ Özoğlu vd., a.g.e.,2012

³⁰ Serdar Erkan vd., **Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Problemler ve Psikolojik Yardım Arama Gönüllülükleri**. Eğitim ve Bilim Dergisi, 37 (164), 2012.

2.2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR

Ülkeler arasında eğitim sistemindeki farklılıklar da yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime uyum sürecinde önemli bir faktördür. Ülkelerin benimsemiş oldukları eğitim sistemleri farklılık göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin sadece Türk kültürüne değil aynı zamanda Türkiye'nin eğitim sistemine de uyum sağlamaları gerekmektedir. Eğitim uyumu genellikle eğitim kültürü, sistemi ve dili içermektedir.³¹ Bu başlık ve alt başlıkları kapsamında yabancı öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler yer verilecektir.

2.2.1. Uluslararası Öğrenciler Türkiye ve Türkçe Algısı

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde Türkiye'nin küresel çapta gelişmiş ülkelerle başarısını mukayese eden ve Türkiye'yi tercih eden öğrenciler bu duruma gerekçe olarak Türkiye'nin gelişen ekonomik şartlarını, kalkınma potansiyelini ve Türkiye rol modelini kendi ülkelerinde uygulama istekleri gösterilebilir. Öte yandan mezuniyet sonrası Türkiye'de kalmayı arzu eden öğrenciler bu şekilde kendi ülkeleriyle Türk firmaları arasındaki bağı ileriye taşıyabileceklerini ifade etmektedirler. Ayrıca ticari sahada Türkiye'nin birçok defa başarılı olduğu ve küresel çapta da bunu resmileştirdiğini düşünen öğrencilere göre Türkiye ekonomik krizlerde Avrupalıları destekleyebilecek düzeydedir.³²

Dil, iletişimin ve anlaşmanın temel aracıdır. Sözlü ve yazılı biçimleriyle dil, kuşaktan kuşağa canlılığını korur ve geçmişle geleceği bir araya getirir. Kültürün önemli öğelerinden biridir. Dünya dilleri arasında Türkçe, evrensel olma özelliği ile önemli bir yere sahiptir.³³

Uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenmeye kendi ülkelerinde dil kursu ya da Türkiye'nin açmış olduğu okullar var ise, Türkçeye ve Türkiye'ye merak salarak gelmeyi tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Bir diğer önemli nokta ise yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken kendi ülkelerinin dil grubundan Türk dil grubunun farklı olması en çok dil bilgisi konusunda zorluk yaşamalarına neden oluyor.³⁴ Özellikle dilimizin sondan eklemeli bir yapıya sahip olması dolayısıyla, ekler konusu

³¹ Ghanbary, a.g.e., 2017.

³² Adem Günaydın, **Niçin Türkiye? Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Niyet Mektuplarında Türkiye Algısı: ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri Örneği**. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara, 2012.(Uzmanlık Tezi)

³³ Selim Emiroğlu, **Konuşma Eğitimi**. (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur). Yabancılar

Türkçe Öğretimi El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları, 2013, s.277-292.

³⁴ Rabia Gürbüz ve İsmail Güleç, **Türkiye'de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği**. Sakarya University Journal of Education, 6(2), 2016, s.141-153.

yabancı öğrencilerin bu konuda sıkıntı yaşamamasına neden olmaktadır. Günlük dilde iletişim kurarken eklerle ilgili bir sorun yaşamazken, akademik dile veya yazı diline geçildiğinde öğrencileri kaygılandırmakta ve zorlanmalarına neden olmaktadır. Yabancı öğrencilere dil bilgisi yapıları ve kuralları öğretilirken basitleştirerek ve bir yabancı dil olarak öğretildiğinin unutulmaması ve bu hususla ilgili kaynakların çoğaltılması akademik ve iletişim dilinin farklı literatür ve kaynakların kullanılmasına dikkat edilmesi verilmesi yerinde olacaktır.³⁵

Türkiye'nin yabancı öğrencilere dil eğitiminde kalabalık sınıf uygulamalarının hatalı olduğu düşünülmektedir. Dil öğrenme sürecini negatif etkilediği ileri sürülmektedir. Buna göre yurtdışında dil sınıflarında mevcut 10 ila 15 kişiyle sınırlı iken Türkiye'de sınıf mevcudu 30 ila 70 öğrenci olarak değişmektedir.³⁶

2.2.2. Uluslararası Öğrencilere Cinsiyet Dağılımı Üzerinden Eleştirel

Bakış

Üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada, Mc Williams ve Gerber (1978), kızların erkeklere, dini inancı zayıf olanların dindarlara, işsiz olanların işi olanlara, akademik başarısı düşük olanların yüksek olanlara, bekârların evlilere kıyasla uyum düzeylerinin daha düşük olduklarını saptamışlardır. Öğrencilerin yaşı, kaldığı yer ve okuduğu bilim dalı ile uyum düzeyleri arasında manidar bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal uyum ile cinsiyet ve yaş arasındaki ilişkiyi araştıran Dunner ve Fievert (1978), cinsiyet ve yaş ile sosyal uyum düzeyi arasında manidar ilişkiler saptamış, kadınların erkeklere, genç yetişkinlerin orta yaşa göre sosyal uyumlarının düşük olduğunu ileri sürmüşlerdir.³⁷

Her ne kadar kadın ve erkek eşitliğinden söz edilse de bu konuda da kadın ve erkek olmanın farkını görmemek imkânsız hale gelir. Bununla birlikte kadın ruhu ve özelliğine göre, Evrensel literatür araştırmalarına göre yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları, cinsiyete göre fark göstermektedir. Kız öğrencilerin sorunları, erkek öğrencilerin sorunlarından fazladır.³⁸

³⁵ Ümit Yıldız ve Hayrettin Tunçel, *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (YDTÖ). Kılınç A. Ve Şahin A. (Editörler). (İkinci Baskı), 2012, s. 115- 145.

³⁶ Hasan Karacan, *Öğrenci Değişim Programlarının Dil Öğrenen Öğrenciler Üzerindeki Kültürel ve Dilsel Hizmetlerinin Değerlendirilmesi: Erasmus ve Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Örneği*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 2014, s.395-418

³⁷ Perman Allaberdiyev, *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2007.

³⁸ Ghanbary, a.g.e., 2017

Türkiye'yi tercih eden yabancı uyruklu öğrenciler büyük oranda Asya, Ortadoğu ve Afrika Bölgelerinden gelmektedir. Kadın uluslararası öğrencilerin eğitim görmek için ilk tercihlerini Türkiye'den yana kullanma oranı %65,5 iken; erkek uluslararası öğrencilerin ilk tercihlerini Türkiye'den yana kullanma oranı %63,8'dir. Cinsiyet gruplarında yüzdelerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öte yandan cinsiyet değişkeni en yoğun İstanbul'da durum bu şekilde gözlenirken; diğer kentler alt bölgeler olarak belirlendiğinde tüm alt bölgelerde erkeklerin oranı kadınların oranından daha fazla olmaktadır.³⁹

2.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Yaşadığı Kültür Şoku

Uluslararası öğrenciler genelde çoğunluk olarak yeni bir kültürle karşılaştıklarında sorunlar yaşamaya başlarlar. Kültür şoku olarak nitelendirebileceğimiz bu durum pek çok farklı boyutlarda gerçekleşir ve her bireyin tepkisi farklı olur. Örneğin bir birey depresyona girerken bir diğeri anksiyete yaşayabilir. Aslında kültür şoku yaşamak ve yeni kültürel, sosyal ve de fiziksel çevre değişikliğine karşı gösterilen normal bir tepkidir.⁴⁰

Kültür şoku “insanların bir kültürden diğerine geçtiklerinde gerçekleşen, karışık duyguların yarattığı bir tür gerginliktir”. Bu konuyu araştıran antropologlar durumu uyumsuzluk ve endişe durumu olarak adlandırırlar. Bu duygu hayatta yaptığımız bazı temel varsayımlar ve yaşam tarzımızın artık yaşadığımız yeni çevreye uygun olmaması ve rahat edemediğimizin farkına varmamız sonucunda oluşur.⁴¹

Kültür şoku; bir kültürden başka bir kültüre birdenbire geçilmesi durumunda, beklenmedik kültür özellikleri ve ürünleriyle karşılaşıldığında sahip olunan kültürel değerlerde, düşüncede ve davranış kalıplarında belirli süre yaşanan alabora olarak tanımlanmaktadır.⁴²

³⁹ Ahmet Ger vd., Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler, Yükseköğretim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Eğitim Fakültesi, 2016.

⁴⁰ Ömer Tutkun, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki Türkiyeli Öğrencilerin Uyum Sorunları. Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Sosyal. Bilimler. Dergisi, 15, 2006, s.256-267.

⁴¹ Ghanbary, a.g.e., 2017

⁴² Seçkin Özçetin, Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler, Ankara, 2013. (Yüksek Lisans Tezi)

2.2.4. Dil Eğitiminde Kültürün Rolü

Öğrenciler kültürlerarası anlama, karşılaştırma, yorumlama ve ilişkilendirme becerilerine sahip olmalıdır. Herhangi bir kültüre ait sözlü ya da yazılı ifadelerin anlamlandırılması, gerek duyulan hallerde kendi kültürü ile ya da başka kültürler ile karşılaştırılması ve bir yorum ortaya koyulmasıdır. Bu beceriler öğrencilerin kültürel alan ile ilgili bilgi edinmesi ve kültürel pratikleri kavrayabilmesidir. Aynı şekilde bu becerilerin eş zamanlı iletişim anında ortaya çıkan sınırlılıklar içerisinde kullanılarak, iletişimin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesidir. Kültürlerarası bir karşılaştırmanın amacı asla belirli bir kültürü diğerinin üstüne çıkartmak ya da aşağılamak değildir, aksine kültürlerarası farklılıkları öğrenilen dil içerisinde anlamlandırmak olmalıdır.⁴³

2.2.5. Dil Öğreniminde Ortaya Çıkan Sorunlar

Yabancılar Türkçe öğretiminde tespit edilen genel sorunlar;

- Öğretim araç gereçlerinin yetersiz olması,
- Lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanı ile ilgili sorunlar,
- Türk dilinin kullanım özelliklerinden kaynaklı sorunlar,
- Türk dilinin farklı ana bilim dallarına ayrılmamış olması,
- Öğretim programlarının yetersiz olması,
- Türk dilinin öğretilmesinde kullanılabilecek kaynakların yetersiz olması,
- Türk dili öğretimi ile ilgili kurumlarla yaşanan sorunlar,
- Eğitim öğretim alanında fiziki yetersizlikler,
- Eğitim öğretim alanında kullanılan yöntem ve tekniklerde yaşanan sıkıntılar,
- Alfabe kaynaklı sorunlar,
- Yabancılar Türk dili öğretimiyle ilgili devlet politikasının yetersiz kalması.⁴⁴

Türk dili öğretimini daha verimli bir öğrenim haline getirmek için öğrencilerin motivasyon düzeylerini mümkün oldukça yüksek tutmak ve bu öğrencilerin tüm uyarıcılarını harekete geçirmek gerekir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türk dili öğretiminde kullanılacak tüm görsel ve işitsel araçları öğrencilerin görme ve işitme

⁴³ Emrah Cin Kara, Yabancı Dil Eğitiminde Kültürün Rolü. Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış, 2016, ss.110-118

⁴⁴ Onur Er vd., *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, S. 1(2), 2012, s. 51-69.

duyularını harekete geçirecek şekilde Türk dilinin daha etkili ve kalıcı öğretilmesi sağlanabilir.⁴⁵

Dil öğretiminde bu materyallerle birlikte işitsel-görsel yöntemden (The audio visual method) de yararlanılmalıdır. Bu yöntemle dil öğrenen kişiler günlük iletişim dili ile karşılaşır ve öğrendikleri dili günlük hayata geçirme imkânı bulurlar.⁴⁶

Farklı dil aile gruplarına sahip kişilerin zorlandığı konular farklı, kolayca öğrendiği konular farklılık gösterir. Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler Türk dili öğreniminde diğer milletlere nazaran daha avantajlı konumdadırlar. Özellikle Türkiye'nin Doğusunda bulunan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tataristan, Türkmenistan ve Özbekistan gibi Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin ana dilleri aynı zamanda Türk dili lehçeleridir. Türkiye Türkçesiyle benzer özellikler gösterir.⁴⁷ Bu yüzden dil öğrenme programları hazırlanırken bilhassa hedef kitlenin ana dili ve bu dilin bağlı bulunduğu dil grubu dikkate alınmalıdır. Günümüzde farklı dil ve dil gruplarından öğrencilerin Türk dilini öğrenirken yaptıkları yanlışların tipleri tespit edilerek her bir dil için ayrı eğitim ve öğretim programı geliştirilmelidir.⁴⁸

Yabancılar Türk dili öğretme programı, alanında uzman kişiler tarafından hazırlanmalı ve sunulmalıdır; bunun için bu alanda uzmanlardan oluşan bir ekip kurulmalıdır. Oluşturulacak birim içerisinde Türk dilinin öğretim yöntemlerini belirleyebilmek için Türk dili öğretim uzmanları, hazırlanan programı hedef kitleye uygunluğunu belirlemek için geliştirme ve öğrenme uzmanları, öğretilen dili öğrenebilme seviyesini ölçmek için ölçme ve değerlendirme uzmanları ekibi kurulmalıdır.⁴⁹

2.2.6. Ayrımcılık

Artan uluslararası öğrenci sayısı ve çeşitliliği yerel öğrencilerde ve halkta yabancı korkusu, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve ayrımcılık gibi yaklaşımların gelişmesini ve öğrencilerin bu tür tutumlarla karşı karşıya kalmaları sonucunu

⁴⁵ Mustafa Arslan ve Ergin Adem, *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı*, Dil Dergisi, S. 147, 2010, s. 63-86.

⁴⁶ Hans Stern, *Fundamental Concepts of Language Teaching*. (Seventh Impression), Oxford: Oxford University Press, 1991

⁴⁷ Rasim Özyürek, *Türk Devlet ve Topluluklarından Türkiye Üniversitelerine Gelen Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerinde Karşılaştıkları Sorunlar*, Turkish Studies, S. 4(3), 2009, s. 1819-1862

⁴⁸ Nurşad Biçer vd., *Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(29), 2015, ss.125-135

⁴⁹ Hatice Ünlü, *Türkiye’de ve Dünyada Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*”, Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi, S. 1(1), 2011, s. 108-116.

doğurmaktadır. Siyasal açıdan değerlendirildiğinde, uluslararası öğrenciler toplum genelinden ortak değer, dil, kültür, etnisite, renk ve inanç öğeleri bakımından farklıdır ve toplumsal olarak potansiyel bir “öteki” durumundadır. Uluslararası öğrenciler bu bakımdan yabancı konumundadır. Benzer bir şekilde uluslararası öğrencilerin gözünde de yerel öğrenciler ve halk farklıdır. Bu bağlamda uluslararası öğrencilerin deneyimleri ve yerel öğrencilerin uluslararası öğrencilere ilişkin görüşleri toplumun yabancılara ve yabancılardan da topluma bakışını anlamak bakımından önemlidir. Bu nedenle uluslararası öğrenciler konusu eğitim bilimlerinin ya da yükseköğretimin uluslararasılaşması sorunsalının ötesinde siyasal açıdan, toplumu bir arada tutan değerleri ve toplumun farklılıklara yönelik bakışını değerlendirmek bakımından önem taşımaktadır. Diğer taraftan, eğitim ve yükseköğretim politikalarına katkısı çerçevesinde düşünüldüğünde uluslararası öğrenciler konusuna ilişkin siyasal yaklaşım, küresel düzenin yeni sorunları olan göç ve terörün uluslararası öğrenciler üzerindeki etkilerine dikkat çekmesi bakımından önemlidir.⁵⁰

2.2.7. Toplumsal Sorunlar

Eğitim, insanı yaşama hazırlayan tüm sosyal süreçleri içerir. “Başka kişilerle birlikte yaşarken, deneyimsiz olan çocuk, onlarla nasıl ilişki kuracağını öğrenir, onların tavırlarını, davranışlarını ve dillerini örnek alır.”⁵¹

Öğrenme ise, bilgi ile donanmaktan ziyade, bu bilgilerin beceri olarak eyleme dönüştürülme sürecini de kapsar. Kültürel değerler öğrenilmeden, bilgilerin eyleme dönüştürülmesi oldukça zordur. Karşılaştığı yerli ya da yabancı kültüre ait insanlarla sağlıklı bir etkileşime girebilmek için kültürel okuryazar da olmak gerekir. Birçok durumda yabancı dil bildiği halde, yabancı ülkenin kültürünü bilmediği için gittiği ülkede kültür şokuna giren ve bu nedenle uzun süre çekingen davranışlarda bulunan kişilere rastlanır. Bu konu o kadar yaygındır ki, yabancı bir ülkeye ilk gidişinde telefonu açan bir öğrencinin karşısındakinin yabancı dil konuşması üzerine ani bir hareketle telefonu kapattığı görülmektedir.⁵²

⁵⁰ Kâmil Demirhan, *Ulusal Alan yazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açıdan Düşünmek*. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB17 Özel Sayısı, 2017, s.547-562

⁵¹ Gerald Gutek, *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar* (Çev. Nesrin Kale). Ankara: Ütopya Yayınları, 2011, s.5

⁵² Melek Alpar, *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi*. The Journal of Language and Linguistic Studies, 9(1), 2013.

2.2.8. Misafir Öğrenci Entegrasyon Sürecinde Yerli Öğrencilerin Fonksiyonları

Araştırmalara dayanarak ve birebir yaşamış bir yabancı öğrenci olarak söylenebilir ki uluslararası öğrenciler genellikle arkadaş tavsiyesiyle Türkiye'ye gelirler, öncelikli olarak kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle, ikincil olarak da genellikle Türklerle arkadaşlık yapmayı tercih ederler.⁵³

Araştırmalara göre iletişim sorunlarının Türkiye'de artma eğilimi gösterdiği vurgulanmaktadır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin genellikle duygu ve düşüncelerini açıkça söyleyememe, rahat konuşamama, yaş ve sosyal statü olarak daha büyüklerle iletişim kuramama, bir arkadaş grubuna girememe ve karşı cinsle arkadaş olamama gibi iletişim sorunları yaşadıkları belirtilmektedir.⁵⁴

Yabancı öğrencilerin insan ilişkileri konusunda daha başarılı olmaları görülen bir durumdur. Türkiye'ye gelen yükseköğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun arkadaşlarının kendilerine yardımcı olmaları ve sosyal becerilerinin yeterli olması nedeniyle dışlanma duygusuna kapılmadıkları görülen bir durumdur. Önyargı kavramının bazen karşılıklı olabileceği gerçeğinden hareketle, bu başlık altında, Türklerin yabancı uyruklu öğrencilere ve yabancı uyruklu öğrencilerin Türklere karşı önyargılarının olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler Türklerin genel olarak kendilerine önyargılı davranmadıklarını belirtmektedirler.⁵⁵

Üniversiteler yabancı ve yerli öğrencilerin ortama kolay uyum sağlaması için aktivitelerde bulunmalı ve eğer öğrenci akademik ve sosyal olarak ortama uyum sağlarsa bu hem üniversite yaşamına uyum sağlamalarını kolaylaştırır hem de akademik olarak başarılı olmalarını sağlar. Üniversitelerde bulunan topluluklar yabancı öğrenciler için hizmete açıktır, yabancı öğrencinin kendisi bu topluluklara katılıp faaliyet gösterebilir. Bu durum bireyin uyumunu, kaynakları tanıyıp yararlanmasını, okul hizmetlerini tanıyarak tüm bunlardan yararlanmasını sağlar. Örneğin öğrenciler üniversite toplulukları tarafından düzenlenen partilerde başka ülkelerden ve kendi ülkesinden olanlarla zaman geçirip tanışma fırsatı yakalar. Böylece aileden uzak olan öğrenciye boş zamanını geçirmek için hizmet sunulur, uyum süreci daha da kolaylaşır.⁵⁶

⁵³ Ghanbary, a.g.e., 2017

⁵⁴ Meral Çulha ve Aynur Dereli, Atılmanlık Eğitimi Programı. Psikoloji Dergisi, 6 (21), 1987, s.124.

⁵⁵ Kasım Kiroğlu, Alper Kesten, Cevat Elma, Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dil ve Eğitim Sorunları. Sosyal Bilimler Dergisi, Eğitim ve Bilim.7,6 (24), 2010, s.2

⁵⁶ Ghanbary, a.g.e., 2017

2.3. TÜRKİYE’NİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİ POLİTİKASI

Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması için atılan en önemli adımlardan biri, Yükseköğretim Kurulu’nun 2010 yılında merkezî ve zorunlu-Yabancı Uyraklı Öğrenci Sınavı olan YÖS’ü kaldırarak, öğrenci kabulünün usul ve esaslarını belirlemede üniversitelere büyük bir esnek olma fırsatı tanımıştır.⁵⁷ Bu sayede her üniversite kendi yaptıkları sınavlar ya da yöntemlerle uluslararası öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Bu durum öğrencilere alternatif olarak başka üniversiteleri tercih etme imkânı sunarak, üniversitelere başvuruda uzun süren bu sınav döneminde öğrencilerin alternatif olarak seçebileceği üniversite sayısını artırmış, yabancı öğrenciler istedikleri üniversiteye kolayca başvuru şansı yakalamıştır. Tüm bu bilgilere ve ekonomik gelire bakıldığında Türkiye gibi, yükseköğretim sektöründe donanımlı, bölgesel güce sahip olan Türkiye bağrına bastığı bu öğrenciler üzerinden elde edilen ekonomik pastadan payını mutlaka alacaktır.⁵⁸

Son yıllarda yükseköğretimin uluslararasılaşması ile ilgili Devletin değişen politikaları ve verdiği destek ile uluslararasılaşma daha kolay bir sürece girdi. Üniversitelerimiz birçok uluslararası iş birliğine imza attı, Türkiye’yi eğitimde bir cazibe merkezi hâline getirmek ve bu süreçte öğrencileri cezbetmek için sunulan imkanlar ve burslar bazında ciddi adımlar atıldı.⁵⁹ Bu çalışmalardan bir tanesi de Yüksek Öğretim Kurumu’nun ülkemize daha fazla uluslararası öğrencinin çekilmesi amacıyla geliştirilen “Study in Turkey” adlı projesidir. YÖK, bu projeye bağlı olarak üç dilde hizmet veren (Türkçe, İngilizce ve Rusça) bir internet sitesi oluşturulup, <http://www.studyinturkey.gov.tr/> adresi üzerinden uluslararası öğrencilere Türkiye’nin eğitim sistemini, üniversitelerini, kabul etme ve değişim koşullarını, finansal bilgilerini, Türk dili ve Türkiye’de yaşam koşulları konularıyla ilgili bilgi sunulmaktadır. Böylece teknolojinin de bir nimet olduğu bu çağda muhatap olunan uluslararası öğrencilere hızlı ve etkili bir şekilde ulaşılmaktadır.⁶⁰

⁵⁷ Çetinsaya, a.g.e., 2014, s.152

⁵⁸ Bahattin Şimşek ve Sıddık, *Bakır. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesinin Uluslararasılaşma Süreci*, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 55, 2016, ss.509-542

⁵⁹ EEİK, *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu*, eğitim ekonomisi iş konseyi raporu. İstanbul, 2012.

⁶⁰ Şimşek ve Bakır, a.g.e., 2016

Dünyanın genelinde ve ülkemizdeki uluslararası öğrencilerin sayılarını artırmak için etkili olan diğer faktörleri şöyle sıralayabiliriz:⁶¹

- Öğrenci hareketliliğinin ve öğrencilerin değişim imkânlarının artırılması, (Erasmus, Mundus gibi)
- Teknolojik gelişimlerle beraber seyahat imkânlarının yoğun bir şekilde artması ve seyahat ücretlerinin ucuzlaması,
- Uluslararasılaşma kullanılan ortak müfredat programları geliştirmek (bu bağlamda ortak ECTS kredilendirme sisteminden bahsedilebilir),
- Türkiye'deki üniversitelerin sayılarının artması ve son yıllarda uluslararası öğrencilere alternatif şartlar sunulması
- Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik tanıtım faaliyetlerini ve teşvikleri artırması,
- Dünyaya açılan Türk okulları ile hem eğitim kalitesini hem de ülkemizin adının dünyada duyulması
- Bazı ülkeler ile sosyal, kültürel ve dini bağlarımızın olması

2.3.1. Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Destekleme Politikaları

Türkiye son yıllarda geliştiği bariz görülen ekonomisiyle birlikte çeşitli alanlarda atılımlar yaparak uluslararası öğrenci hareketliliği pastasından daha fazla pay alma düşüncesindedir. Bu bağlamda ilk olarak BÖP projesi başlatılmış, daha sonra bu proje Uluslararası Öğrenciler Başkanlığı YTB adı altında kapsamı ve içeriği gözden geçirilerek revize edilmiş, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adı altında birleştirilmiştir. Uluslararasılaşma sürecinde Türkiye'deki birçok üniversite atılım ve faaliyet göstermiştir.

BÖP projesinin ülkemizde başlatıldığı tarihten itibaren Türkiye Cumhuriyeti Devleti Burslusu olarak gelen 32.000 öğrenci arasından sadece 9541'i mezun olabilmış, yaklaşık olarak 16.000 öğrencinin ise bursu kesilmiştir.⁶²

Uluslararası Öğrenciler Türkiye'ye beş alternatif yolla gelmektedirler. (Udef.org.tr):⁶³

- 1- Türkiye tarafından Burslu olarak gelen öğrenciler
- 2- Kendi imkânlarıyla Türkiye'ye gelen öğrenciler

⁶¹ Serhat Tekelioğlu vd., **Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği**. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 2, 2012 ISSN: 1309 -8039

⁶² Özoğlu vd., a.g.e., 2012

⁶³ Ebubekir Armağan, <https://www.udef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Oğrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Oğrenciler-629/> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

3- IDB (İslam Kalkınma Bankası), Türkiye Diyanet Vakfı ve diğer STK'lar bağlantılarıyla gelen öğrenciler

4- Üniversite burslarıyla gelen öğrenciler

5- Türkiye'ye Erasmus başta olmak üzere bir değişim programları ile gelen öğrenciler.

Program dâhilinde burs, barınma gibi olanaklar, 2015 verilerine göre, aşağıdaki gibidir:⁶⁴

- Aylık burs ödemesi: Düzeylere göre öğrencilere ödenen aylık miktar şu şekildedir: Lisans; 600 TL (yaklaşık 250 USD) Yüksek lisans; 850 TL (yaklaşık 360 USD) Doktora; 1.200 TL (yaklaşık 500 USD) Araştırma; 2.500 TL (yaklaşık 900 USD)
- Barınma: Türkiye Burslusu öğrenciler, devlet yurtlarında ücretsiz olarak konaklayabilmektedir. Bu imkândan faydalanmak istemeyen öğrenciler ise ücretini kendileri karşılamak üzere farklı konaklama imkânlarını kullanabilirler.
- Üniversite öğrenim harcı: Türkiye Burslusu öğrenciler, yerleştirildikleri üniversitelerdeki eğitim ücretini ödemezler.
- Sağlık giderleri: Türkiye Burslusu öğrenciler, sağlık güvencesi altındadırlar.
- Türkçe dil eğitimi (1 yıl): Türkçe bilmeyen Türkiye Burslusu öğrencilere, 1 yıl süreyle Türkçe eğitimi verilir. Öğrenciler Türkçe eğitimi aldıkları süre boyunca tüm burs imkânlarından faydalanmaya devam ederler.
- VI. Geliş-gidiş ulaşım katkısı: Türkiye Burslusu öğrencilere, ülkemize ilk geldiklerinde ve öğrenimlerini tamamladıktan sonra ülkelerine dönüşlerinde, ulaşım masrafları için ödeme yapılır.

2016 tarihinden bu yana Türkiye'de YÖK bursu kapsamında 7 farklı ülkeden gelen 132 öğrenci yararlanmaktadır. 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde aylık bazda YÖK'ün uluslararası öğrencilere sunduğu burs program detayları aşağıdaki gibidir:⁶⁵

- Lisans öğrencileri için 800 TL
- Lisansüstü öğrenciler için 1.400 TL

Türkiye'de uluslararası öğrencilere sunulan burs programları, kamu kuruluşları haricinde STK'lar, vakıflar, özel teşebbüsleri tarafından da sağlanmaktadır.

⁶⁴ Eyüp Beyhan, *Eğitim Alanında Cazibe Merkezi Olan Ülke: Türkiye*. Genç Memur-Sen Genel Başkanı, Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen, 11(34), 2015, s.46-50

⁶⁵ YÖK, Türkiye Yükseköğretim Sistemi. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Higher_Education_in_Turkey_2019_t_r.pdf, 2019, (Erişim Tarihi: 22.10.2019)

2.3.2. Uluslararası Öğrenci Eğitim Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi

Toplum çeşitli hizmetlerin yürütülmesi için devlet gibi kurumsal yapılanmalara gider. Bunlardan biri olan devletin eğitim hizmetinde yetersiz kaldığı durumlarda bireylerin birlikteliğinden oluşan toplum, kendi ihtiyaçlarını gidermek için girişimlerde bulunur. Toplum, “STK’larla, -diğer birçok alanda olduğu gibi- devletin yetersiz kaldığı ya da sunmadığı eğitim arzı eksikliğini kapatarak toplumun eğitim ihtiyacını karşılamaya çalışır. Bu konuda yapılan araştırmaların konuya yaklaşımlarını iki ana başlık altında toplamak mümkündür: (a) eğitimin tabana yayılması ve eğitim sisteminin aksayan yanlarını telafi niteliğinde küresel ve ulusal düzeyde geliştirilen projeler ve (b) eğitim politikalarının belirlenmesinde geniş halk kesimlerinin taleplerini hükümetlere ulaştırmadır.⁶⁶

2.3.2.1. Uluslararası Öğrenci Getiren STK 'lar

Öğrenci hareketliliğinin eğitim masrafları, eğitim hareketliliğini şekillendiren bir olgudur. Öte yandan yabancı bir ülkede eğitim görmek masraflıdır ve bu harcamalar ikili devletler ve finansal teşebbüslerce sağlanmaktadır. Genel anlamda 1980 tarihine dek yüksek sınırlarda gezen öğrenci harçları, bu tarihten sonra devletlerin büyük bir kısmı masrafları yüklenmişlerdir. Ancak halen eğitim için harç talep eden devlet bulunmaktadır.⁶⁷

Üniversite eğitimin İngilizce olarak yürütüldüğü ABD, İngiltere ve Avustralya’da eğitim gören yabancı öğrenciler, dünya çapında diğer devletlerde eğitim gören öğrencilere kıyasla daha çok masrafta bulunmaktadırlar. Malezya, Singapur, Çin benzeri devletlerde eğitim gören öğrenciler İngiltere ve Avustralya’da üniversite okuyanlara kıyasla 12 kat daha az eğitim masrafı yapmaktadırlar. Bu oran ABD için ise 18 kat olarak daha maliyetli hale gelmektedir. Öte yandan Paris Üniversitesi (Fransa) ve Heidelberg Üniversitesi (Almanya) diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha düşük eğitim fiyatları uygulamaktadırlar.⁶⁸

⁶⁶ İbrahim Karataş, Türk Eğitim Sisteminde Sivil Toplum Kuruluşlarının STK’ların Konumları ve İşlevlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. Millî Eğitim, Sayı:198, 2013, s.196-218.

⁶⁷ Varghese, a.g.e., 2008

⁶⁸ Line Verbik ve Veronica Lasanowski. *International mobility: Patterns and trends*. London, UK: The Observatory on Borderless Higher Education, 2007, s.31

2.3.2.1.1. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

1990'lı yıllar itibariyle Türkiye'de yabancı öğrenci kavramı, politika olarak incelenmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda 1992 ve 1993 yılları itibariyle BÖP, projesi uygulamaya koyulmuştur. Bu kapsamda burslu olarak Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Türkiye'de yabancı öğrenciler davet edilmeye başlanmıştır. Bugün Türkiye yabancı öğrenci topluluğunun 1/4'ünü BÖP öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak yabancı öğrencilerin oranlarında dalgalanmalar yabancı öğrenci eğitim politikalarında henüz istikrarın sağlanamadığını gözler önüne sermektedir.⁶⁹

2.3.2.1.2. Millî Eğitim Bakanlığı

Türkiye uluslararası öğrenci hareketliliği genel olarak Avrupa Birliği Bakanlığı çerçevesinde diğer STK'lar ve kurumlarla iş birliği doğrultusunda sürdürülmektedir. Bu anlamda doğrudan MEB destekleri aksine YÖK'le iş birliği içerisinde güncel etkinlikler yürütülmektedir. Şuan Millî Eğitim Bakanlığı'nın 16 ülkedeki 67 okulunu YÖS için sınav merkezi olarak kullanılması ve buralarda görev yapan öğretmenlerin de gözetmenlik yapmasına ilişkin uygulama sürdürülmektedir. Böylece Millî Eğitim Bakanlığı'nın, üniversiteler ile yabancı uyruklu öğrenci sayısının artırılması için ortak tanıtım faaliyetleri yapabilmesi amaçlanmaktadır Bakanlığın iki üniversite ile imzaladığı protokol ile bu alanda iş birliğine gidilen üniversite sayısı 7'ye yükselmiştir. Bakanlık, daha önce Akdeniz, Atatürk, Balıkesir, Çukurova, İstanbul üniversiteleri ile aynı alanda iş birliği yapmıştır. 2023 Eğitim Vizyonu 'nu eğitimde devlet politikası haline getirme amacı doğrultusunda Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) 2014'te aldığı karar ile yurt dışından öğrenci kabulüne ilişkin usul ve esaslarda değişikliğe giderek bu konuda üniversitelere yetki verilmiş, bu kapsamda yabancı uyruklu öğrenci alımında üniversitelerin kendi sınavını yapabilmesinin önünün açılmıştır.⁷⁰

2.3.2.1.3. Devletler Arası Anlaşmalar

Türkiye, İktisadi İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin yirmi kurucu üyesinden biri olarak OECD'nin eğitim ile ilgili çalışmalarına aktif şekilde katılmakta ve katkı sağlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, OECD'de eğitim çalışmalarına ilişkin önemli kararların alındığı Eğitim Politikaları Komitesi (EDPC) ve Eğitimi Araştırma ve

⁶⁹ Özoğlu vd., a.g.e., 2012, s.51

⁷⁰ MEB, **Yabancı Uyruklu Öğrenciler için Üniversitelerle İş birliği**. <https://www.meb.gov.tr/yabanci-uyruklu-ogrenciler-icin-universitelerle-is-birligi/haber/17804/tr>, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Yenilik Merkezi (CERI) Yönetim Kurulu'nda temsil edilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından takip edilen OECD çalışmalarının en önemlileri aşağıdaki gibidir:⁷¹

- Uluslararası Öğrenci Başarısını Değerlendirme Programı (PISA),
- Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması (TALIS),
- TALIS Güçlü Başlangıç Anketi,
- Uluslararası Eğitim Sistemleri Göstergeleri (INES) Üst Çalışma Grubu (WP),
- INES Sistem Düzeyindeki Bilgiler Çalışma Grubu/Ağı (NESLI),
- Eğitimin Ekonomik, İşgücü Piyasası ve Sosyal Sonuçlarına İlişkin Veri Toplama ve Geliştirme Ağı (LSO Ağı),
- Sosyal ve Duygusal Beceriler Çalışması
- Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı
- Uluslararası Eğitim Sistemleri Göstergeleri Programı
- Eğitim Araştırma ve Yenilik Merkezi Çalışmalarıdır (2018 Yılı Bütçe Sunuşu).

1979 tarihinde kurulan İslam Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (İSEDAK) bilim, kültür ve eğitim sahalarında etkinlik göstermektedir. Birleşmiş Milletlerden sonra en fazla katılımcıya sahip bir organizasyondur. Güvenlik ve barışı koruma, İSEDAK, üyeleri arasındaki bilim, kültür ve eğitimde iletişim kanalları aracılığıyla destek olma, toplumlar arası iletişimde imkân yaratma, İslam kültürü ilgisinin yükseltilmesi, İslamiyet'in doğru şekilde kavranması için eğitim ve kültür kanalları aracılığıyla destek sağlamayı hedefler. Öte yandan organizasyon, 6 ayda bir üyeleriyle beraber Yoksullukla Mücadele Çalışma Grupları oluşturmaktadır. 2017 yılında organizasyonun Ankara'da düzenlediği toplantıda AB Bakanlığından Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Türkiye namına konuşma yapmıştır.⁷²

2.3.2.1.4. Türk Ulusal Ajansı

Avrupa Birliği başta olmak üzere diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim ve gençlik alanında finansal destek, öğrenme ve hareketlilik fırsatları sağlayan programların yürütülmesi ve yenilerinin hayata geçirilmesidir. Bu çerçevede kurumun hedefleri aşağıdaki gibidir:⁷³

⁷¹ European Commission, *Karşılıklı Anlaşmalar ve Dünya Çapında İş Birliği*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bilateral-agreements-and-worldwide-cooperation-85_tr, 2019(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

⁷² European Commission, a.g.e., 2019

⁷³ Türkiye Ulusal Ajansı, <http://www.ua.gov.tr/kurumsal/misyon-ve-vizyon>(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

- Ülkedeki eğitim ve gençlik alanında uluslararası iş birliğine katılımının gerçekleştirilmesine yardımcı olan,
- Ulusal Ajans'ın eğitim ve gençlik alanlarındaki tecrübesini diğer ülkelerle de paylaşarak bu faaliyetleri AB ülkeleri dışında da gerçekleştirebilen,
- Uluslararası İş birliği sayesinde eğitim ve öğretime, ortaklıklarla uluslararası boyut kazandıran ve dışa açılımın sağlanmasına katkıda bulunan,
- AB ve uluslararası eğitim alanlarında iş birliğinin sağlandığı, tanınan bir eğitimin oluşmasına katkıda bulunan,
- Yararlanıcılara daha etkin ve kolay bilgi akışını sağlarken kurumlarımızın çok taraflı iş birliğini gerçekleştirmelerine ve proje yönetim tecrübesine katkıda bulunan,
- Dezavantajlı kesimlere fırsat eşitliği sağlayan,
- Türkiye'nin eğitim ve kültürel alanda yurtdışında tanıtılması ve sosyo-kültürel değerlerin yaygınlaştırılmasını sağlayan,
- Bilişim teknolojileri ve yetkin insan kaynağı desteği ile operasyonel verimliliği sürekli artıran, bir kurum olma vizyonunu benimsemiştir.

2.3.2.1.5.Comenius Okul Eğitimi Programı

Comenius Okul Eğitim Programı, Türkiye'de Avrupa Birliği Bakanlığı bünyesindeki AB Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı çerçevesinde yürütülmektedir. Hayat boyu öğrenme (LLP)/Comenius Program hedefleri aşağıdaki gibidir.⁷⁴

- Okul eğitimi alanında ülkeler arası iş birliği sağlanması,
- Öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile Avrupa değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmaları,
- Okul eğitiminde kalitenin artırılması ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesi

2.3.2.1.6.Erasmus Programı

Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan Erasmus Programı başlangıçta bir tür burs destek programıdır. Avrupa'da üniversite eğitim sürecinde üniversiteler arasında eş çalışma planlamaları ve kısa süreli çalışmalara destek olmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda ilk defa 1976 tarihinde Erasmus Programından bahsedilmeye başlanmıştır. 1987-1990 yılları aralığında programın ilk adımı nihayete erdirilmiştir. Ardından ikinci adım 1990-1995 yılları aralığında

⁷⁴ Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Bakanlığı, **Comenius Programı**. <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/comenius->, 2013(Erişim Tarihi: 20.11.2019)

tamamlanmıştır. 1995 tarihine gelindiğinde ise artık Erasmus Programı tüm AB üyelerini kapsamaktadır. 1995 ile 2000 tarihleri aralığında Erasmus hizmetleri Sokrates programı kapsamında yer almaya başlamıştır. 2007'de Erasmus eğitim programı Hayat Boyu Öğrenme Programlarında bir alt dal haline gelmiştir.⁷⁵

Üniversiteler iş birliği ile imzalanan ikili sözleşmeler kapsamında akademisyenler ve öğrencilerin diğer devletlerdeki işbirlikçi eğitim kurumlarında eğitim süreçlerinin bir dönemini sürdürmeleri, böylece akademik sahada bilgileri geliştirme, araştırmalara katılım ve Avrupa ülkelerinde diğer kültürlerle yakın iletişim kurma fırsatı sağlayan Erasmus programı vadeleri ise 3 ile 12 ay aralığında farklılık göstermektedir.⁷⁶

2.3.2.1.7.Leonardo Da Vinci Programı

Leonardo Da Vinci Programı AB'ye üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Leonardo da Vinci Programı kapsamında Üye Devletlerin mesleki eğitim, Mesleki eğitim ve organizasyonu konusundaki sorumluluğuna, kültürel çeşitliliğe ve dil çeşitliliği dikkate alınarak gerçekleştirdikleri eylem destek olmaktadır. Bunun için mesleki eğitim alanındaki ülkeler arası iş birliği projelerine hibe desteği sağlanmaktadır. Bu program, ülkeler arası iş birliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini, eğitim faaliyetlerindeki katılımcıların kişisel gelişimi, istihdam edilebilirliği, mesleki eğitim ve öğretim sistemleri, kurumları ve uygulamalarında kalite ve yenilikteki iyileştirmelerin desteklenmesini amaç edinmiştir.⁷⁷

2.3.2.1.8.Grundtvig Programı (Yetişkin Eğitimi)

2000 yılında Grundtvig Programı yürürlüğe girmiş ve Hayat boyu Öğrenme Programının alt kolunda faaliyet gösteren yetişkinlerin eğitimi ve başka bir ifadeyle yaygın eğitim programıdır. Bu program, temel eğitimini tamamlamış ya da

⁷⁵ Güven Özdem, *Yükseköğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği)*. Educational Administration: Theory and Practice, 19(1), 2013, s.61-98

⁷⁶ Gülşah Gençer, *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları; Erasmus Programı ve Türkiye Yüksek Öğretiminde Programın Uygulanması*. Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2009 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

⁷⁷ Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/hap-leonardo.pdf?sfvrsn=0>, 2009(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

tamamlayamamış yetişkinlere, zihin açısından sağlık problemleri yaşamamak ve bilgi ve becerilerini geliştirme, istihdam olanaklarını artırmaları için fırsatlar sunar. Türkiye bu programdan 27 üye ülke, 3 EFTA ülkesi ile birlikte yararlanmaktadır. Pilot bölge olarak Makedonya, bazı alt faaliyetlerden yararlanabilmektedir. Grundtvig, meslek eğitimi dışında her çeşit yetişkini eğitime teşvik ve yaygın eğitim üzerine odaklanmaktadır. Yaygın eğitim içindeki öğrenci, öğretmen, eğitmen ve diğer personelle yetişkin eğitimi alanındaki eğitim kurumları ve bu tür eğitim fırsatları sunan kuruluşları hedefler. Yaygın eğitim kurumları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, danışmanlık ve bilgi/iletişim kuruluşları ile özel kuruluşlar, yükseköğrenim kurumları vs. ülkeler arası ortaklıklar, Avrupa projeleri ve ağlar kurarak birlikte çalışabilirler.⁷⁸

2.3.2.1.9. Türkiye Diyanet Vakfı

Uluslararası İlahiyat Programı, ülkemiz dışında yaşayan Türkiyeli Gençlere ülkemizde din alanında yükseköğrenim imkânı sunmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından başlatılıp organize edilen bir burs programıdır. Bu program; başta Avrupa olmak üzere Amerika'da ve Avustralya'da yaşayan ve yaşadıkları bölgelerde lise öğrenimini tamamlamış öğrencilerin, Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde lisans seviyesinde dini yükseköğrenim görmelerini amaçlamıştır. Bu program kapsamında ülkemize gelen öğrencilere Türkiye Diyanet Vakfı tarafından:⁷⁹

- Burs (Aylık maddi destek)
- İaşe (yemek)
- İbate (barınma/konaklama)
- Temel Eğitim Giderleri (üniversite öğrenim harcı) sağlanmaktadır.

2.3.2.1.10. İslam Kalkınma Bankası / İslam İş birliği Teşkilatı

Türkiye ve İslam İş birliği Teşkilatı üye ülkeleri arasında gerçekleşen bir öğrenci staj hareketliliği olan OIC Intern Uluslararası Öğrenci Staj Programı Bursa, Eskişehir ve Bilecik'te BEBKA koordinasyonunda düzenlenen toplantılarla tanıtıldı. Programa başvuru kriterlerinden de bahseden Olcay, şunları söyledi: "Türkiye'de öğrenime devam eden uluslararası öğrenciler, lisans 3 üncü veya 4 üncü sınıf, yüksek lisans ya da doktora eğitimine devam eden uluslararası öğrenciler, en az

⁷⁸ Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Başkanlığı,

. <http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/hap-grundtvig.pdf?sfvrsn=0>, 2009(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

⁷⁹ Türkiye Diyanet Vakfı, **Uluslararası İlahiyat Programı**, T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı, https://www.ditib.de/media/Image/duyuru/UIP_Program_2019.pdf(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

orta seviyede Türkçe ve İngilizce bilen, ilaveten en az orta seviyede Arapça veya Fransızca bilen, kendini geliştirmek isteyen ve kariyer fırsatlarına açık olan, 30 yaşını doldurmamış adaylar OIC Intern Uluslararası Staj Programı kapsamında öncelikli olarak değerlendirilecektir.⁸⁰

2.3.2.1.11. Türk Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Genel Müdürlüğü

TSK'nın küresel sahada uluslararası öğrenci programları kapsamında etkin rolleri vardır. Bosna Hersek'te diplomatik hizmetleri de bunlardan biridir. Bu projede 292 personel görevlendirilmiştir. TSK'nın yürüttüğü hizmetler ise Türkiye'ye geziler düzenleme, eğitim kurumları ve sağlık teşebbüslerine malzeme sağlama, inşaat hizmetleriyle birlikte bakım ve onarım hizmetleri verilmektedir.⁸¹

2.4. GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABULÜ

Dünyanın birçok ülkesindeki hükümetler, üniversitelerindeki uluslararası öğrenci sayısını artırmak için ulusal politikalar uygulamaktadır. Buna göre, bazı hükümetler kendi ülkelerinde yayınlanan ders kitaplarında dilin basitliğine dikkat etmektedir. İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkeleri, yerel öğrenci adına uluslararası öğrenci hareketliliğini desteklemekte ve vizyonlarını genişletmekte ve küresel bir anlayış kazanmaktadır. Güney Afrika gibi ülkeler ise kıtadaki öğrenci hareketliliğini artırmaya çalışmaktadır.⁸²

1950'den beri uluslararası öğrenciler için tercih edilen ülke olan ABD, dünyanın farklı ülkelerinden gelen öğrencilerin %18'i yüksek eğitim seviyesindedir. ABD, yükseköğretimdeki uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline gelmiş II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaygınlık kazanmaya başlamıştır. 70'li ve 80'li yıllarda dünyanın en iyi araştırma üniversiteleri olan Amerikan üniversiteleri, bu ülkeyi uluslararası eğitimde fazlaca talep gören üniversiteler arasında zirveye konumlandırmıştır.⁸³

⁸⁰ İslam İş birliği Teşkilatı, <http://bursainvest.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati-uluslararasi-ogrenci-staj-programi-3-ilde-tanitildi/> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

⁸¹ Barışın Güvencesi Mehmetçik Bosna-Hersek'te Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı 413, 2012, s.63-64

⁸² Rajika Bhandari, Raisa Belyavina ve Robert Gutierrez, ***Student Mobility and The Internationalization Of Higher Education: National policies and strategies from six world regions*** (A Project Atlas Report), New York, 2011.

⁸³ Ben Wildavsky, ***The Great Brain Race: How Global Universities Are Reshaping The World***. Princeton: Princeton University Press, 2010

ABD'de, uluslararası öğrenciler yerel öğrencilerden%25 daha yüksektir. Çin'de bu oran tam tersi. Amerika Birleşik Devletleri'ni uluslararası öğrenci hareketliliğinde etkili kılan bazı özellikler vardır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri, öğrenci hareketliliği politika ve stratejilerinin çoğunu, öğrenci pazarında rekabeti teşvik eden bağımsız kuruluşlara ve kişisel şirketlere bırakmıştır.⁸⁴

İngiltere, uluslararası öğrenciler tarafından yükseköğrenim için en çok tercih edilen Avrupa ülkesidir. Bu ülke, uluslararası öğrencilerin ve onlarla ilgilenenlerin çıkarlarına hizmet eden Birleşik Krallık Uluslararası Öğrenci Konseyi (UKCISA) adlı ulusal bir danışma kuruluna sahiptir. Bu kurulun amacı; uluslararası öğrencilere verilen desteği artırmak, ülkeye uluslararası eğitimin faydaları hakkında kamuoyunda farkındalığı artırmak, ilgili birimlerde çalışan personelin mesleki gelişimine katkıda bulunmak, uluslararası öğrenciyi olumsuz yönde etkileyen faktörleri belirlemek ve ortadan kaldırmaktır. Ayrıca, bu komite, devletin uluslararası öğrencilere yönelik politikalarını yakından takip etmekte ve bu politikaları yürüttüğü yayınlar ve lobicilik faaliyetleri ile öğrencilerin çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabasıdadır.⁸⁵

Kalkınmış ekonomilerde reklam etkinliklerinin önemi büyüktür. Bu etkinlikler genelde genellikle devlet kuruluşlarının yardımıyla gerçekleştirilir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bölümü tarafından desteklenen Education USA, İngiltere'deki British Council ve Education UK, Fransa'daki Campus France, Kanada'da IMAGINE ve Almanya'da DAAD tanıtım ve danışmanlık hizmetleri ilgili kuruluşlar aracılığıyla uluslararası öğrencilere yardımcı olmaktadır.⁸⁶

Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık 'tan sonra en fazla uluslararası öğrenciye sahip olan Fransa, öğrenci hareketliliğini arttırmak için çeşitli ulusal politika ve düzenlemelere sahip bir ülkedir. Bu politikalar ve uygulamalar arasında devlet yardımlı işe alım, daha etkili ve esnek vize başvuruları, bazı kredilere hak kazanma ve öğrencilerin okuldaki çalışmalarına izin verilebilme becerisi ve uluslararası öğrencilerin durumunu iş birliği yoluyla iyileştirme bursları sağlama konsolosluklar ve elçilikler. Uluslararası öğrencilerin%11'i lisans, %36'sı lisansüstü

⁸⁴ Bhandari vd., a.g.e., 2011

⁸⁵ Özoğlu vd., a.g.e., 2012, s.40

⁸⁶ Bhandari vd., a.g.e., 2011

çalışmalara geliyor. Ayrıca, öğrencilere işletme, mühendislik ve fen bilimlerinde profesyonel İngilizce kursları benzeri imkânlar sunulur.⁸⁷

Kanada'da, Eğitim Konseyi Başkanları (CMEC) ve devlet başkanları ile ortaklaşa olarak, tüm eğitim bölgelerinde öğrenci hareketliliğini geliştirmek ve mezun olduktan sonra aynı görevi sürdürmek için bir plan geliştirilmiştir. Bu plan doğrultusunda, Kanada'nın uluslararası öğrenci pazarındaki payını artırmak için çaba harcanmaktadır. Kanada'da, tüm lise sonrası öğrencilerin yüzde 6,5'i uluslararası öğrencidir. Bunlara 44.154 Çinli ve 27.440 Güney Koreli öğrenci dâhildir. Devletin gelirinin yaklaşık yüzde 40'ı bu iki ülkeden gelen uluslararası öğrenciler tarafından sağlanmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin işe alımlarındaki önemli artışlar yüzde 27 üniversite eğitim seviyelerinde yüzde 158 ile diğer lise sonrası eğitim düzeyinde gerçekteşmiştir.⁸⁸

Avustralya'da, uluslararası öğrenciler tüm yükseköğrenimin yüzde 20'sini ve yüksek lisans öğrencilerinin yüzde 30'unu oluşturmaktadır. 2000-2006 yılları arasında uluslararası öğrenci büyümesi yüzde 75 idi. Uluslararası öğrenciler, ülkenin gelir kalemleri arasında en yüksek üçüncü gelir kaynağı olan 12 milyon dolarlık milli geliri oluşturmaktadır. Eğitim kurumlarının öğrenim gelirleri, tüm finansal kaynakların yüzde 15'ini ve daha fazlasını oluşturur.⁸⁹

11 Eylül saldırılarının ardından, Avustralya'daki uluslararası öğrenci nüfusu, ABD'deki vize izinlerindeki kısıtlamalar nedeniyle arttı. O dönem Avustralya'nın en çekici özelliği düşük fiyatlı eğitim politikasıdır. Ayrıca, yine o dönemde İngilizcenin resmi dili ve işlerin bolluğu Avustralya'yı tercih edilen bir ülke yaptı. Bu ülkedeki uluslararası öğrencilerin çoğu Doğu ve Güneydoğu Asya'dan geliyor ve Endonezya, Singapur, Çin ve Hong Kong'dan gelen öğrenci sayısı oldukça yüksektir.⁹⁰ Öte yandan Avustralya başlangıçta uyguladığı düşük fiyatlı eğitim politikalarıyla yabancı öğrenci hareketliliğinde en çok tercih edilen konumuna gelirken bugün bu konumunu korurken mevcut politika geçerliliğini yitirmiştir.

⁸⁷ Douglass ve Edelstein, a.g.e., 2009, s.2-4

⁸⁸ CMEC, *Bringing Education in Canada to The World, Bringing The World to Canada*: an international education marketing action plan for provinces and territories., 2011, s.13

⁸⁹ Douglass ve Edelstein, a.g.e., 2009, s.3

⁹⁰ Linda Forbes ve John Hamilton, *Building an International Student Market: Educational-Balanced Scorecard Solutions for Regional Australian Cities*. International Education Journal, 5(4), 2004, s.503.

2000-2006 yılları arasında Japonya'daki uluslararası öğrenci sayısında%95 artış oldu. Bu artışın nedeni, uluslararası öğrenci nüfusunu Asya'daki rekabete karşı artırmak için kullanılan ulusal politikalarıdır. Global 30 planıyla, 2020 yılına kadar uluslararası öğrenci sayısının üçe katlanması ve 300.000'e ulaşması hedeflenmektedir. Bu plan; vize kısıtlamalarını kolaylaştırmak, üniversitelerde başarıyı artırmak, Japonca öğrenen öğrenci sayısını artırmak ve uluslararası öğrencilerin mezun olduktan sonra Japonya'da iş fırsatları sunmaktadır.⁹¹

Yüzde 3 pazar payı ile Yeni Zelanda, uluslararası eğitimden yaklaşık 1 milyar dolar gelir sağlamaktadır. Yeni Zelanda, Malezya ve Çin gibi Asyalı öğrenciler tarafından uygun fiyatlı ders ve coğrafi yakınlık açısından özellikle tercih edilmektedir. Ayrıca, Kanada örneğinde olduğu gibi, Yeni Zelanda, yüksek yaşam standardı ve konuşma dili nedeniyle öğrenci hareketliliğindeki yerini korumak için adaydır.⁹²

Çin'in, uluslararası öğrenci pazarında önemli bir rolü bulunmaktadır. Son yıllarda uluslararası öğrenci sayısını artıran Çin, bu sayıyı 2020 yılına kadar 500.000'e çıkarmayı hedefliyor. Bu amaçla hükümet, uluslararası öğrenci istihdamını desteklemek için çok çalışıyor. Çin Burs Konseyi, 2010 yılında uluslararası öğrencilere 20.000 burs vererek 2007 sayısını iki katına çıkardı. Ancak, uluslararası öğrencilerin yaklaşık%52'sinde Çin hükümet bursları var. Güney Kore, Japonya, ABD, Vietnam ve Tayland kaynak ülkelerdir ve Çin dili, tıp ve yönetim uluslararası öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.⁹³

Dünyada İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça benzeri sıklıkla kullanılan dillerde eğitim sağlayan ülkeler, en çok uluslararası öğrenciye sahip ülkelerdir. Uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmının, İngilizce eğitim dili olduğu ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda benzeri ülke üniversitelerinde eğitim alması İngilizcenin evrensel bir dil olarak tanındığını gösterir. Son on yılda Avustralya, Kanada ve özellikle Yeni Zelanda'daki uluslararası öğrenci sayısındaki hızlıca yükseliş, dilin öğrencilerin ülke tercihleri üzerindeki etkisini yönlendirmektedir.⁹⁴

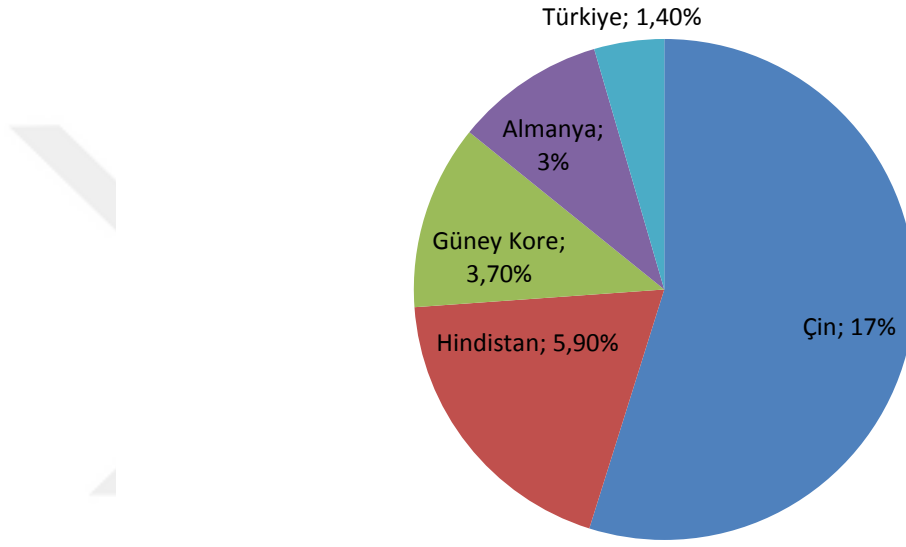
⁹¹ Hiroshi Ota, *Dispatches from Japan: Thinking beyond international student mobility*. <http://www.guardian.co.uk/higher-education-network/blog/2012/apr/23/japan-international-student-mobility>, 2012(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

⁹² Verbik ve Lasanowski, a.g.e., 2007, s.32

⁹³ Douglass ve Edelstein, a.g.e., 2009, s.6

⁹⁴ Özoğlu vd., a.g.e., 2012, s.25

Küresel çapta en fazla uluslararası öğrenciye sahip ülkelerin başını çeken ABD, Avustralya, Kanada, Rusya Federasyonu, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda uluslararası eğitim ülkelerinde uluslararası öğrenciye daha fazla harç uygulandığı görülmektedir. Bu, tek başına fiyatın öğrenci seçimlerinde etkili bir etken olmadığını gösterir. Öte yandan, uluslararası öğrenciler kalite ve geri dönüş açısından eşdeğer eğitim fırsatları içerisinde seçimde bulunurken öğrenim ücretlerini de dikkate alırlar. Son dönemde, uluslararası öğrencilerin ABD pazar payındaki düşüşü ise, anadili İngilizce olan ve ABD'den daha ucuz uluslararası eğitim imkânları sağlayan ülkelerin sayısındaki artışa bağlanabilir.⁹⁵



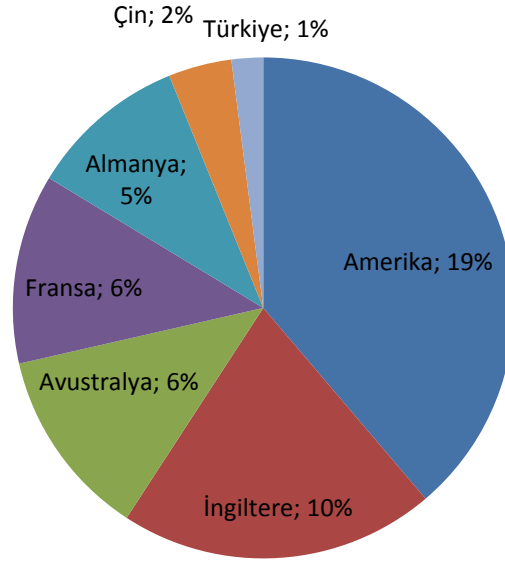
Şekil- 2 Dünyada En Fazla Yabancı Öğrenci Gönderen Ülkeler ve Türkiye

Kaynak: DEİK, 2013

Yükseköğretim amacıyla kendi ülkesi dışına giden yani küresel sahada uluslararası öğrenci hareketliliği pazarında yer alan yabancı öğrenci sayısı son dönemde 4 kattan fazla artarken bu pay 4 milyonu aşmıştır. Yükseköğretim uzmanlarının tahminleri doğrultusunda bu yükseliş artmaya devam edecek 2025 tarihinde 7 milyon civarında olacaktır.⁹⁶

⁹⁵ Özoğlu vd., a.g.e., 2012

⁹⁶ DEİK, *Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu*. Eğitim Ekonomisi, İş Konseyi Raporu, İstanbul, 2013.



Şekil- 3Dünyada En Fazla Yabancı Öğrenci Alan Ülkeler ve Türkiye Kaynak: DEİK, 2013

2.5. DÜNYADA ULUSLARARASI ÖĞRENCİ DAĞILIMI

Yükseköğretimin ilk zamanlarından bu yana var olan uluslararası eğitim, 13. yüzyılda Paris Üniversitesi'nin Fransa dışındaki uzmanlara kapılarını açtığı ve öğrencilerin eğitim almak istedikleri 13. yüzyılda başladı. Avrupa'da Orta Çağ'dan bu yana akademik eğitim küresel bağlamda devam etmiştir. Avrupa eğitim sistemlerinde Latin dili ortak kabul edilmiş, akademisyen ve öğrenciler farklı ülkelerde sistemli şekilde çalışmalarına devam etmişlerdir. Bunu takiben, yabancı öğrencilerin Avrupa'daki dağılımının, Bologna ve Lizbon Deklarasyonları ve Avrupa Yükseköğretim Alanındaki gelişmelere paralel olarak yürütüldüğü bilinmektedir. Tüm bu politika reformları ve Avrupa vatandaşlığının genel düzeni, ortaöğretim ardından eğitimde öğrenci hareketliliğinin artmasına neden olmuştur.⁹⁷

Küreselleşme ve yerel ekonomilerin ve eğitim sistemlerinin diğer ülke sistemleri, hükümetler ve eğitim politikacılarıyla entegrasyonu sonucunda; dünya dillerini, kültürleri ve iş yöntemlerini daha geniş bir perspektiften anlayan öğrencileri yetiştirmek istiyor. Bu durum sonucunda oluşturulan stratejiler uluslararası öğrenci hareketliliğini yaygınlaştırdı. OECD Eğitim Müdürlüğü'nün rakamsal tabloları,

⁹⁷ Douglass ve Edelstein, a.g.e., 2009, s.7

yükseköğretimdeki 4,3 milyondan fazla öğrenci 2011 yılında kendi ülkeleri dışında eğitim almıştır.⁹⁸ Bunun 2025 itibariyle 7,2 milyona yükseleceği öngörülmektedir.⁹⁹

Küresel sahada en çok yabancı öğrenciye misafirperverlik yapan ABD, bu konuda bir çekim merkezidir. ABD ardından sırayla İngiltere, Fransa, Avustralya ve Almanya gelmektedir. Bu ülkelerin her biri dünyadaki uluslararası öğrencilerin yüzde 6'sından fazlasına sahiptir.¹⁰⁰ Hedef ülke dilini konuşabilme ve eğilimin olması, öğrencinin seçimini geniş çapta etkileyen özelliklerden biridir. Bu özellik; Arap ülkeleri, Rusya Federasyonu, Doğu Avrupa ve Orta Asya'da bölge içi hareketliliğin neden yüksek olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca, ABD, İngiltere ve Avustralya benzeri devletlerinde uluslararası öğrenci hareketliliğinin artma nedenini açıklar. Örnek olarak, 2004'ün grafikleri incelendiğinde Fas ve Cezayir'den gelen öğrencilerin yüzde 90 ve yüzde 69'unun çalışmak amacıyla Fransa'yı tercih ettiği belirtilmektedir.¹⁰¹

⁹⁸ OECD Education at a Glance, <http://www.oecd.org/education/highereducationandadultlearning/48631079.pdf>, 2013 (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

⁹⁹ A. Boehm, T. Davis, D., Meares ve D. Pearce. **Global student mobility 2025: Forecasts of the global demand for international higher education**. IDP Education Australia, 2002

¹⁰⁰ Faruk Levent ve Özge Karaevli Uluslararası öğrencilerin eğitime yönelik politikalar ve Türkiye için öneriler. Eğitim Bilimleri Dergisi, Volume-Issue: 38 2013, s. 97-117

¹⁰¹ Varghese, a.g.e., 2008

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ VE EKONOMİK ÇERÇEVE

3.1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABUL EDEN ÜLKELERE MİSAFİR ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

Uluslararası öğrencilerin içinde bulundukları ülke ekonomisine doğrudan katkısı ile birlikte üniversitelere, araştırma merkezlerine ve enstitülerine, bilimsel araştırma ve geliştirme kapasitelerine önemli katkılar sağlar ve uluslararası rekabet edebilirliklerini artırır.¹⁰² Bu bağlamda, gelişmiş ülkeler yıllardır uluslararası öğrencilerden büyük gelir elde etmektedir. Örneğin, 2004 yılında ABD’de, uluslararası öğrencilerin ulusal ekonomiye katkısı 13,3 milyar dolardır.¹⁰³ Avustralya’da, bu katkı 2010’da 19,1 milyar dolar iken, İngiltere’de 8 milyar sterlin olmuştur. Yeni Zelanda’da, uluslararası eğitimin ulusal ekonomiye katkısı 2 milyar dolar civarındadır.¹⁰⁴

Küreselleşen dünyada gelişmiş ülkeler, uluslararasılaşma yoluyla birçok uluslararası öğrenciden önemli gelir elde etmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma, öğrenci hareketliliği olarak tanımlanmaktadır. OECD ve UNESCO istatistikleri incelendiğinde, 1975 yılında dünya çapında sadece 0,8 milyon olan uluslararası öğrenci sayısının dört kattan fazla arttığı ve 2009’da 3,7 milyona ulaştığı görülmektedir.¹⁰⁵

3.2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ KABUL EDEN ÜLKELERDE MİSAFİR ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK SORUNLARI

Ülkemiz bir yandan kapısını uluslararası öğrencilere açmaya çalışırken, birçok öğrenci ülkemizden diğer ülkelere gitmektedir. 2012 yılında uluslararası yabancı öğrenci hareketliliğinde en fazla öğrenci gönderen ülkeler arasında beşinci sırada olan Türkiye’nin, yurtdışında okuyan öğrenci sayısı yaklaşık 65 bindir. Yine o tarihlerde Türkiye’nin yurtdışına gönderdiği öğrenci oranı aksine gelen öğrenci sayısı yaklaşık 26 bindir.¹⁰⁶

¹⁰² Mahmut Özer, *Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2(1), 2012, s.10-13.

¹⁰³ Open Doors *OD 2005 International Students in the U.S.*, <http://opendoors.iienetwork.org>, 2005(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

¹⁰⁴ Kunin Roslyn *Economic impact of international education in Canada*: Final Report, 2009

¹⁰⁵ OECD, a.g.e., 2011

¹⁰⁶ Özoğlu vd., a.g.e., 2012

Ancak bugün Türkiye'den yurtdışına eğitim amacıyla giden öğrenci sayısı yılda 100 bindir. Eğitim amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısı ise 125 bindir.¹⁰⁷ Dünya genelinde uluslararası öğrenci hareketliliğinde yurtdışına çıkış yapan öğrencilerin sayısının ülkemize gelen öğrenci sayısından az olması ülkemizin gelen uluslararası öğrenciler için halen tam anlamıyla yeterince çekici olmadığını ve uluslararası öğrencilerin yaşadığı önemli sorunların çözülmediğini göstermektedir.¹⁰⁸ Öte yandan son 7 yıl içerisinde yaklaşık 5 kat artmış öğrenci sayısı ise uygulanan eğitim politikalarından verim alındığını göstermektedir.

3.3. TÜRKİYE'Yİ TERCİH EDEN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN EKONOMİK DÜZEYLERİ

Uluslararası öğrencilerin genel anlamda hareketliliğini etkileyen unsurlar iki grupta ele alınmaktadır. İlki, yaşadığı sınırların dışında başka bir ülkede yaşamının itici olma hususunda etkili olan sosyal, ekonomik ve politik etkenlere PUSH etken denilmektedir. Bir diğeri ise uluslararası eğitim amacıyla gittiği ülkedeki motive edici, çekici unsurlar ise PULL etken şeklinde adlandırılır.¹⁰⁹ Literatürdeki çalışmalar nezdinde uluslararası öğrencilerin hareketliliğini etkileyen hususlar aşağıdaki gibidir.¹¹⁰

- Tercih edilen yükseköğretimin bilimsel yetkinliği ve küresel başarı sırasındaki konumu,
- Tercih edilen yükseköğretimin küresel eğitime yaklaşımı, kontenjanları,
- Eğitim masrafları, günlük masraflar, yolculuk harcamaları ve toplumsal giderler,
- Coğrafi yakınlık,
- İklim, çevre şartları hayat stili, güvenlik durumu, ırk ayrımcılığı,
- Eş, dost, akraba önerileri,
- Mezuniyet sonrası çalışma fırsatları ve göçmenlik imkân durumu,
- Burs fırsatları,

¹⁰⁷ Deniz Akar, **Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısı 5 kat arttı**. IEFT Yurtdışı Eğitim Fuarları Genel Müdürü, Söylev, 2018(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

¹⁰⁸ Tekelioğlu vd. a.g.e., 2012

¹⁰⁹ Tim Mazzarol ve Geoffrey Soutar, **Push-pull factors influencing student destination choice**. International Journal of Education Management, 16(2), 2002, s.82–90.

¹¹⁰ Mazzarol and Soutar, a.g.e. 2002; Li Mei, **'Mainland Chinese students in Hong Kong and Macau'**. International Higher Education, 46: 2007, s.15–16; F.S. Hung, G. Shive, X. Wang ve J. Diu, **'A report on the export potential of Hong Kong's Education services'. A Consultancy Study for the Hong Kong Trade and Development Council**. 2005; Leng Hiu, **Chinese cultural schema of education: implications for communication between Chinese students and Australian educators**. Issues in Educational Research, 2001, 15(1), s.17–36; K.S. Fam ve B. Gray, **'Asian values and Education promotion: an empirical study'**. Marketing in a Global Economy Proceedings: 2000, s.431–38; M. Bass, **The issue of permanent residency**. Campus Review, 2005,15(47), s.6.

Globalleşen dünya şartları eğitim sahasında da etkin değişimler meydana getirmektedir. Bu konudaki beliren değişiklik uluslararası öğrenci hareketliliğinde dinamizmdir. Bu değişim kapsamında Asya'daki bir öğrenci Amerika'da ya da uzak doğudaki bir öğrenci Türkiye'de eğitim görmekte, eğitim sistemi ekonominin bir boyutu haline gelmiştir.¹¹¹

3.4. LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK PROBLEMLERİ

Türkiye Ulusal Ajansı'nın 2017 yılında yürüttüğü bir çalışmada 2014-2016 yılları arasında Türkiye'ye gelen 12.388 Erasmus öğrencisinin görüşleri incelenmiştir. Öğrencilerin Türkiye'de üniversite tercih etme sebepleri arasında, sosyo-kültürel sebeplerin diğerlerinden daha ağır olduğu kanısına varılmıştır. Ancak, öğrencilerin yüzde 87'si bir üniversite tercih ederken ülke ölçütlerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Şehir ve kültürel güdülerle üniversite kurumu tercih edenlerin yüzde 92'si üniversite tercihinde sosyal çevrenin önemli olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 78'dir.¹¹²

Makro açıdan incelendiğinde yabancı öğrencilerin iktisadi zorluklar, uyum sorunu ve dil yetersizliği benzeri sorunlarla karşı karşıya olduğu görülür. Yükseköğretim kurumlarında idari birimler göz önüne alındığında yabancı öğrencilere AB ofisleri ve dil merkezleri aracılığıyla destek sağlandığı bilinmektedir. Öte yandan bu ofisler içerik ve hizmet bakımından zenginlik hususunda yetersizdirler. Nitekim uyum hizmetleri profesyonellik gerektiren bir etkinlik şeklinde kabul edilebilir. Uyum departman personellerinin, yalnızca dil kabiliyetlerine dikkat edilerek görevlendirilmekte sürdürülen hizmetlerin verimsizliği ve hizmetlerin sonucunda yüksek muhtemel başarısızlıkla karşılaşmaktadır.¹¹³

Yabancı öğrencilerin yeteri seviyede Türkçeyi kavrama kabiliyetleri hususunda problemlerle karşılaşmamakla birlikte, dil öğretim ofislerinin yeteri donanım

¹¹¹ Kasım Kiroğlu vd., *Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dil ve Eğitim Sorunları*. Sosyal Bilimler Dergisi, Eğitim ve Bilim.7,6 (24), 2010, s.2

¹¹² Güldü, a.g.e., 2017

¹¹³ Murat Tuncer, *Yabancı Öğrenci Olgusu: Sayısal Durum, Sorunlar ve Öneriler*. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen, 11(34), 2015, s.53.

sağlaması, yüksek ücret uygulamaları ve eğitim alacakları sahaya ilişkin mesleki Türkçe öğretilmemesi problemleri yaygındır.¹¹⁴

Yabancı öğrenciler için mevcut burs uygulamalarının aylık bazda sınırlı olması, öğrencilerin masraflarını beslenme üzerine yapmalarıyla sonuçlanmaktadır. Nihayetinde karşılıklı etkileşim bağların ilerletilmesi hedefine ilişkin Türk öğrenciler ile beraber vakit geçirme, toplumsal ve kültürel etkinliklerle değerleri sunma, tanıtıcı ve çevre gezileri, Türk aileleriyle iletişim yeterli değildir.¹¹⁵

Türkiye'de yabancı öğrenci hareketliliği programı kapsamındaki bireylerin karşılaştıkları iktisadi ve sosyo-kültürel problemleri aşağıdaki gibidir:¹¹⁶

- Yabancı öğrencilerin büyük bir kısmının iktisadi olarak problemleri olduğu, aile yardımıyla eğitimlerini devam ettirdikleri görülmektedir.
- Yabancı öğrencilerin genellikle arkadaşlıklarında öncelik olarak kendi ülkelerinden ikinci sırada ise Türkiye'den arkadaş seçtikleri belirtilmektedir. Öte yandan dışlanma hissiyle karşılaşmadıkları ve Türk öğrencilerin genellikle önyargıdan uzak tutum sergilerini ifade etmektedirler.
- Yabancı öğrencilerin kesinlikle barınma problemlerinin olmadığı ve büyük bir kısmının ev tutarak arkadaşlarıyla yaşadıkları görülmektedir.
- Yabancı öğrencilerin büyük kısmının ülkesini, ailesini, dostlarını özledikleri belirtilmektedir.
- Türk yemek kültürü ise yabancı öğrenciler açısından farklı tutumlarla karşılanmaktadır. Nitekim başlangıçta yabancı öğrencilerin yemek alışkanlığında güçlük çektikleri fakat zaman ilerledikçe alıştıkları ifade edilmektedir.
- Türkiye'de yabancı öğrencilerin genellikle giyim hususunda aşikâr güçlük yaşamadıkları görülmektedir. Ancak bir kısım öğrencinin çevre eleştirilerine maruz kaldığı ifade edilmektedir.
- Türkiye ile memleketleri arasında benzer örf ve adetler olduğunu dile getiren yabancı öğrenciler, bu konuda güçlük yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı uyruklu öğrencilerinin büyük bir kısmı, problemlerinin yalnızca bir bölümünü yetkililere aktarabildiklerini çünkü sahip olduğu Türkçe kabiliyetlerinin

¹¹⁴ Niyazi Can, *Türkiye’de Yüksek öğrenim Gören Yabancı Uyruklu öğrencilerin Sorunları ve bu sorunların örgütsel Yapı ile İlişkileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994 (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

¹¹⁵ Niyazi Can, *Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Misafir Öğrenciler (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen, 11(34), 2015, s.42

¹¹⁶ Kiroğlu vd., a.g.e., 2010

sorunlarını diğerlerine aktarabilmede yetersizliği ve problemleriyle alakadar olacak ve çözmeyi isteyecek birey veya birimlerin olmadığını belirtmişlerdir. Türk devletlerinden gelen öğrencilerin kısmi olarak yabancı hissine kapıldıkları, azınlıkta bir kısmın ülkesine geri dönme talebi olduğu, dayanışmayı kendi ülkelerinden gelen bireylerle yaptıkları, kütüphane kullanım tercihinin ise çok az olduğu belirtilmektedir. Öte yandan yabancı öğrencilerin büyük bir kısmının Türkiye'de kaldıkları kenti sevdikleri ortak kanıdır. Yalnızca danışabilme adına bürolarının oluşturulması talep edilmektedir.¹¹⁷

Yabancı öğrencilerin burs hizmetlerinin basit ve hızlıca yürütülmesi, miktarlarının ve ek ödemenin yeteri düzeye artırılması, ödemede aksamaların engellenmesi, Türk halkının, kültür ve değerlerinin, çevrenin ve kentin tanıtıcı etkinliklerin artırılması ve yaygınlaştırılması gerekir. Öte yandan yabancı öğrencinin Türkiye'yi tercih etmeden evvel Türk eğitim sistemi, Türkiye'ye dair bilgi edinmesi adaptasyon sürecinde önem arz etmektedir. Ayrıca Türkiye'ye gelecek öğrencilerin karşılanma, barınma, burs ve ödemeler benzeri hususlarda ilk gözlemlerinin pozitif yönde iletılması önemli bir adımdır.¹¹⁸

Yabancı öğrencilerin Türkiye'deki payının artırılması için tanıtım hizmetleri, kabul ilkelerine dair ciddi anlamda yetersizlik söz konusudur. Yükseköğrenimini Türkiye'de yürütmek isteyen yabancı öğrencilere ilişkin tanıtım ve danışmanlık faaliyetleri geliştirilmelidir. Türk eğitim sistemine daha fazla yabancı öğrenci dâhil edebilmek için üniversite politikalarında tanıtım faaliyetlerinde ihracat teşviklerinin kullanılması masrafların bir kısmının giderilmesi sağlanarak üniversitelerin bu süreçlerde katılımı artırılmalıdır.¹¹⁹

Yabancı öğrenci programları kapsamında Türkiye'ye kabul edilecek öğrencilerin ülkelerinin gereksinimleri ve Türkiye'nin fırsatları incelenerek tercihlerini şekillendirmeleri mantıklı olacaktır. Yabancı öğrencilerle ilgilenecek birim ve bireylerin öğrencilere süreçlere ilişkin bilgi vermeli, yabancılıklarını hissettirmeyecek düzeyde samimiyet sunulmalı, işlemlerinin basit ve hızlıca gerçekleştirilmesi için gereken tedbirler düzenlenmelidir. Mezuniyet ardından yabancı öğrencilerle iletişim etkin tutulmalıdır.¹²⁰

¹¹⁷ Aytaç Açıkalın vd., *Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Sorunları*. Ankara: PEGEM Yayınları, 1996

¹¹⁸ Can, 2015, a.g.e., s.43-44

¹¹⁹ Özoğlu vd., a.g.e., 2012

¹²⁰ Can, 2015, a.g.e., s.43-44

3.5. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN BURS PROGRAMLARI

Türkiye bursları içerisinde ön lisans, yüksek lisans, uzmanlık, araştırma, doktora ve Türkçe öğrenim bursları verilmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin başvuru yapabileceği burs, Türkçe öğrenim ve hazırlık dönemi dâhil akademik eğitimlerini sürdürdükleri müddetçe verilmektedir. 2013-2014 döneminde, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları başkanlığınca burs verilen öğrencilerden 25'inin ülkelerinin ulusal sınavlarında ve 674'ünün de okullarında dereceye girdikleri düşünüldüğünde, bu derecede başarılı öğrencilerin ülkemizde eğitim görmelerinin hem kendi ülkeleri hem de bizim ülkemiz için büyük kazanım olacağı kesindir. Şu anda ülkemizde bulunan uluslararası öğrenciler "Türkiye Bursları" dâhilinde 140 farklı ülkelerden gelen Türkiye'nin Burslusu öğrencilerdir. Türkiye'de bulunan yabancı öğrencilerin sayısı, dünya genelinde bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısının yaklaşık olarak yüzde 1,2'si kadardır. Amacımız Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısını artırarak ülkemizi bir eğitim üssü haline getirmektir.¹²¹

Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik Hükümet Bursu, Devlet Bursu, Bakanlık Bursu ve Türk Diyanet Vakfı Bursu gibi kaynaklardan verilen burslar 2012 yılında bütün kurumların burs sistemi birleştirilerek tek bir çatı altında "Türkiye Bursları" olarak belirtilmiştir.¹²²

Türkiye Bursları, kazanan adaylara hem burs hem de bir programa kabul hakkını aynı zamanda sunmaktadır. Burs kazanan adaylar, başvuru esnasında tercih etmiş olduğu programlardan birine yerleştirilmektedir. Türk üniversitelerindeki pek çok programın eğitim dili Türkçe'dir. Türkiye Bursları programı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından düzenlenmiş olup amacı yurtdışından fazla yükseköğretim öğrencilerin çekebilmesidir. Bu program online başvuru sistemiyle her sene dünyanın her yerinden binlerce öğrenci başvuruların almaktadır.¹²³

Türkiye Bursları Programı kapsamında 2012 yılında 17 burs programı uygulamaya konulmuş, bu programlara 156 ülkeden 42.317 başvuru gerçekleşmiştir. Daha sonra 49 ülkeden 10 bin civarında öğrenci ile mülakat yapılmış ve sonuç olarak toplam 3.916 öğrenciye burs verilmiştir.¹²⁴

¹²¹ Beyhan, a.g.e., 2015, s.50

¹²² Olgun Gündüz, *Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye'de Eğitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri*, YTB, 2012.(Uzmanlık Tezi)

¹²³ Lazzat Bazarbayeva, *Türk Toplumunda Uluslararası Öğrenci Algısı*. UDEF Akademik Çalışmalar Koordinatörlüğü, Akademik Çalışmalar, 2017, s.1-14.

¹²⁴ Cengiz Polat, *Türkiye'de Uluslararası Öğrencilerle İlgili Faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetsel ve Örgütsel Analizi*, YTB, Ankara, 2012.(Uzmanlık Tezi)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri hakkında bilgi bu bölümde verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada, verilen bir durumu tanımlama; betimsel tarama modeli olarak belirtilirken, değişkenler arasındaki ilişkiyi sebep sonuç ilişkisine göre değerlendiren tarama yöntemi ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evrenini, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise eğitim için gelen 400 öğrenci oluşturmaktadır.

4.3. VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ

Verilerin analizi için SPSS ve Excel programları kullanılmıştır. Örneklemini oluşturan bireylerin Sosyo-demografik formdan belirlenmesi için “Frekans” analizi yapılmıştır. Hipotezleri test etmek içinse iki değişken arasında ilişki ve bağımlılık olup olmadığının tespit edilmesinde kullanılan ki kare testi, gruplar arasındaki farklılaşmanın, bireyler arasındaki farklılığı test etmek için Anova testi kullanıldı. Analiz sonuçları 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05’in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir.

4.4. ANALİZ

Çalışmamızda, Türkiye’ye eğitim için gelen 400 katılımcı ile hazırlanan anket formu ile sözlü şekilde sorular sorulmuş ve veri toplanmıştır. Tablo 2’de ankete katılan katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo- 2 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik Özellikler		N	Yüzdelik Dilim
Cinsiyet	Kadın	239	59,8
	Erkek	161	40,3
Medeni Durum	Evli	52	13
	Bekar	348	87
Eğitim Durumu	Lise	2	0,5
	Lisans	347	86,8
	Yüksek Lisans	45	11,3
	Doktora	6	1,5
Nerede Kalıyor?	Aile Yanında	2	0,5
	Devlet Yurdu	102	25,5
	Ev	114	28,5
	Özel Yurt	182	45,5
Sınıf	Hazırlık	51	12,8
	1.Sınıf	115	28,7
	2.Sınıf	139	34,8
	3.Sınıf	41	10,3
	4.Sınıf	30	7,5
	Tez	3	0,8
	Mezun	1	0,3
	Tömer	16	4
	Yüksek Lisans	3	0,8
	Doktora	1	0,3
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	278	69,5
	Günlük	24	6
	Hafta Sonu	43	10,8
	Serbest	1	0,3
	Yarım Gün	54	13,5

Tablo 2’de verilen bilgilere göre, %59,8’nin (239) erkek, %40,3’nün (161) kadın, %87 ‘si bekâr, %13’ü evli olduğu, %2 lise, %86,8 lisans, %11,3 yüksek lisans ve %1,5 doktora eğitim durumunda, %45,5’nin özel yurttta, %28,5’inin ev, %25,5’nin devlet yurdu ve %0,5’nin aile yanında kaldığı, katılımcıların %69,5’nin çalışmadığı yani aldığı burs/ailesi ile gelir elde ettiği, %6’sı günlük, %10,8’i hafta sonu, %0,3’ü serbest ve %13,5’i yarım gün çalıştığı görülmektedir.

Tablo- 3 Katılımcıların Burs Alıp Almama Durumlarının Dağılımı

Destekler	Evet /Hayır	N	Yüzdelik Dilim
Burs Alıyor musunuz?	Hayır	265	66,3
	Evet	135	33,7
Türkiye Dışından Burs Alıyor musunuz?	Hayır	386	96,5
	Evet	14	3,5

Tablo 3’de verilen bilgiler katılımcıların burs alma durumlarını ve Türkiye dışından burs alma durumları incelenmiştir. Katılımcıların %66,3’ü burs almadığı ve %3,5’nin Türkiye dışından burs almakta olduğu görülmektedir.

Tablo- 4 Katılımcıların Anket Sorularına Verdiği Cevapların Dağılımı

	Evet / Hayır	N	Yüzdelik Dilim
Üniversite Harçları Bütçenize Uygun Mu?	Hayır	159	39,8
	Evet	241	60,3
Ülkenizden Para Gelmesinde Problem Yaşıyor Musunuz?	Hayır	194	48,5
	Evet	206	51,5
Mezun Olduktan Sonraki Türkiye’de Kalmayı Düşünüyor Musunuz?	Hayır	246	61,5
	Evet	154	38,5
Türkiye Ekonomik Beklentinizi Karşılıyor Mu?	Hayır	235	58,8
	Evet	165	41,2
Türkiye Ekonomik Olarak Ucuz Mu?	Hayır	244	61
	Evet	156	39
Türkiye’de Okumayı Başkalarına Tavsiye Eder Misin?	Hayır	138	34,5
	Evet	262	65,5
U.A.Ö. Ekonomik Sorunlar ile İlgili Öneriniz Var mı?	Hayır	364	91
	Evet	36	9
Ülkenizden Gelen Para Banka Yoluyla Gelmektedir	Hayır	61	15,3
	Evet	339	84,8

	Bütçe	N	Yüzdelik Dilim
Aile Geliri Takriben Ne kadar?	500-1000	146	36,5
	1000-2000	171	42,8
	3000 ve üzeri	83	20,8
Ülkenizden Ne Kadarlık Bir Bütçe ile Geldiniz?	500-1000	114	28,5
	1000-2000	112	28
	3000 ve üzeri	174	43,5
Üniversiteye Ne Kadar Harç Ödüyorsunuz?	500-1000	310	77,5
	1000-2000	72	18
	3000 ve üzeri	18	4,5
Çalışıyorsanız Ne Kadar Aylık Alıyorsunuz?	(Çalışmıyor)	278	69,5
	500-1000	90	22,5
	1000-2000	31	7,8
	3000 ve üzeri	1	0,3
Aylık Gideriniz Takriben Ne Kadar?	500-1000	312	78
	1000-2000	79	19,8
	3000 ve üzeri	9	2,3

Tablo 4’de katılımcıların ankette yer alan U.A.Ö. olmaları ile ilgili olan sorulara verilen yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo- 5 Katılımcıların Geldikleri Ülkelerin Dağılımı

Ülkeler	N	Yüzdelik Dilim
AFGANİSTAN	19	4.8
ALMANYA	2	0.5
ANGOLA	1	0.3
ARNAVUTLUK	3	0.8
AZERBAYCAN	11	2.8
BANGLADEŞ	16	4.0
BENİN	2	0.5
BİSAO	1	0.3
BOSNA	1	0.3
BURUNDİ	1	0.3
BULGARİSTAN	10	2.5
BUTAN	1	0.3

ÇAD	2	0.5
CEZAYİR	2	0.5
CİBUTİ	1	0.3
ÇİN	6	1.5
DOĞU TÜRKİSTAN	2	0.5
ENDONEZYA	24	6.0
ERMENİSTAN	3	0.8
ETİYOPYA	6	1.5
FAS	1	0.3
FİLİPİNLER	2	0.5
FİLİSTİN	11	2.8
FRANSA	1	0.3
GABON	1	0.3
GANA	6	1.5
GİNABİO	1	0.3
GİNE	1	0.3
GÜRCİSTAN	2	0.5
HİNDİSTAN	11	2.8
IRAK	7	1.8
İRAN	11	2.8
İTALYA	1	0.3
KAMBOÇYA	2	0.5
KAMERUN	3	0.8
KARADAĞ	4	1.0
KATAR	1	0.3
KAZAKİSTAN	5	1.3
KENYA	1	0.3
KIBRIS	1	0.3
KIRGIZİSTAN	4	1.0
KONGO	1	0.3
KOSOVA	1	0.3
LAOS	4	1.0
LÜBNAN	3	0.8
MACARİSTAN	1	0.3
MALEZYA	2	0.5

MALİ	7	1.8
MAMBİA	1	0.3
MISIR	13	3.3
MOĞOLİSTAN	4	1.0
MORİTANYA	2	0.5
MOZAMBIK	3	0.8
MYANMAR	3	0.8
NEPAL	2	0.5
NİJERYA	17	4.3
ORTA AFRİKA	1	0.3
ÖZBEKİSTAN	11	2.8
PAKİSTAN	8	2.0
ROMANYA	2	0.5
RUSYA	6	1.5
SENEGAL	2	0.5
SİERRA LEONE	1	0.3
SOMALİ	12	3.0
SUDAN	8	2.0
SURIYE	4	1.0
SUUDİ ARABİSTAN	1	0.3
TACİKİSTAN	4	1.0
TANZANYA	2	0.5
TOGO	1	0.3
TÜRKMENİSTAN	47	11.8
UGANDA	16	4.0
UKRAYNA	1	0.3
ÜRDÜN	1	0.3
YEMEN	9	2.3
YUNANİSTAN	4	1.0

Tablo 5'de katılımcıların geldikleri ülkelerin dağılımı görülmektedir. Çalışmamızda, Türkiye'ye okumaya gelen uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun Türkmenistan (%11,8), Endonezya (%6), Afganistan (%4,8), Nijerya (%4,3) olduğu görülmektedir.

Tablo- 6 Eğitim Düzeyi ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki

			Ülkenizden Ne Kadarlık Bir Bütçe ile Geldiniz?			Toplam
			500-1000(K)	1000-2000(L)	3000 ve Üzeri(M)	
Eğitim	Lise	Sayı	1	1	0	2
		% Toplam	0.3%	0.3%	0.0%	0.5%
	Lisans	Sayı	96	106	145	347
		% Toplam	24.0%	26.5%	36.3%	86.8%
	Yüksek Lisans	Sayı	14	4	27	45
		% Toplam	3.5%	1.0%	6.8%	11.3%
	Doktora	Sayı	3	1	2	6
		% Toplam	0.8%	0.3%	0.5%	1.5%
Toplam		Sayı	114	112	174	400
		% Toplam	28.5%	28.0%	43.5%	100.0%

Eğitim ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki vardır. Araştırma sonucunda bütçe düzeylerine göre bulguların sıralaması şöyledir; L (28.0%) <K (28.5%) <M (43.5%). Yine bulgular çerçevesinde eğitim düzeyine göre en yüksek bütçeye doğru sonuçların sıralaması şu şekildedir; O.Ö(0.5%) <D.Ö(1.5%) <Y.L.Ö(11.3%) <L.Ö(86.8%). Nihayetinde gelen öğrencilerin yaklaşık %50'si 3000 ve üzeri bütçe ile lisans eğitimi amacı ile ülkemize gelmekte olduğu görülmektedir.

Tablo- 7 Türkiye'de Okumayı Tavsiye Etme ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki

			Türkiye ‘de Okumayı Başkalarına Tavsiye Edermisin?		Toplam
			Hayır	Evet	
Ülkenizden Ne kadarlık Bir Bütçe ile Geldiniz?	500-1000	Sayı	45	69	114
		% Toplam	11.3%	17.3%	28.5%
	1000-2000	Sayı	40	72	112
		% Toplam	10.0%	18.0%	28.0%
	3000 ve Üzeri	Sayı	53	121	174
		% Toplam	13.3%	30.3%	43.5%
Toplam		Sayı	138	262	400
		% Toplam	34.5%	65.5%	100.0%
Chi-square: 2.578		sd:2		p: 0,276	

Türkiye’de okumayı tavsiye etme ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki yoktur ($p=0,276$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05’in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Katılımcıların %65,5’i Türkiye’de okumayı tavsiye ettiği görülmektedir.

Tablo- 8 Mezun Olduktan Sonra Türkiye’de Kalma ve Ülkemize Gelme Bütçeleri Arasındaki İlişki

			Ülkenizden Ne kadarlık Bir Bütçe ile Geldiniz?			Toplam
			500-1000 (K)	1000-2000(L)	3000 ve Üzeri(M)	
Mezun Olduktan Sonra Türkiye ‘de Kalmayı Düşünüyor musunuz?	Hayır	Sayı	73	66	107	246
		%	18.3%	16.5%	26.8%	61.5%
		Toplam				
	Evet	Sayı	41	46	67	154
		%	10.3%	11.5%	16.8%	38.5%
		Toplam				
Toplam		Sayı	114	112	174	400
		% Toplam	28.5%	28.0%	43.5%	100.0%
Chi-square :0.622		sd:2			p: 0,733	

Mezun olduktan sonra Türkiye’de kalmayı düşünme ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki yoktur (0,733). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05’in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Katılımcıların %61,5’i mezun olduktan sonra Türkiye’de kalmayı düşünmemektedir.

Tablo- 9 Aile Geliri ve Türkiye’de Kalma Süresi Arasındaki Anova Tablosu

	Hata Kareler Toplamı	Sd	Hata Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	28.701	2	14.350	4.763	.009
Gruplar içinde	1196.009	397	3.013		
Toplam	1224.710	399			

Aile geliri ile Türkiye’de kalma süresi arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($p=0,009$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05’in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Aile geliri 3000 ve üzeri olanların Türkiye’de kalma süreleri, 500-1000 ve 1000-2000 TL gelire göre daha uzundur.

Tablo- 10 Aylık Gelir ve Aylık Gider Arasındaki İlişki

			Aylık Gideriniz Takriben Ne Kadar?			Toplam
			500- 1000	1000- 2000	3000 ve Üzeri	
Çalışıyorsanız Ne kadar Aylık Alıyorsunuz?	Çalışmıyorum	Sayı	222	52	4	278
		% Toplam	55.5%	13.0%	1.0%	69.5%
	500-1000	Sayı	69	18	3	90
		% Toplam	17.3%	4.5%	0.8%	22.5%
	1000-2000	Sayı	20	9	2	31
		% Toplam	5.0%	2.3%	0.5%	7.8%
	3000 ve Üzeri	Sayı	1	0	0	1
		% Toplam	0.3%	0.0%	0.0%	0.3%
Toplam		Sayı	312	79	9	400
		% Toplam	78.0%	19.8%	2.3%	100.0%
Chi-square :6.372		sd:6		p: 0,383		

Tablo 10’a göre aylık gelir ve aylık gider arasında ilişki olmadığı görülmektedir ($p=0,383$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05’in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Öğrencilerin %78’nin 500-1000 TL arası harcama yaptığı görülmektedir.

Tablo- 11 Aylık Gelir ve Aylık Gider Arasındaki İlişki

			Ailenizin Geliri Takriben Ne Kadar?			Toplam
			500-1000 (K)	1000-2000(L)	3000 ve Üzeri(M)	
Türkiye Ekonomik Olarak Ucuz Mu?	Hayır	Sayı	96	110	38	244
		% Toplam	24.0%	27.5%	9.5%	61.0%
	Evet	Sayı	50	61	45	156
		% Toplam	12.5%	15.3%	11.3%	39.0%
	Toplam	Sayı	146	171	83	400
		% Toplam	36.5%	42.8%	20.8%	100.0%

Ailenin aylık geliri ile Türkiye'nin ekonomik olarak ucuz olmasına verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. Araştırma bulgularına göre Türkiye'nin bütçe düzeylerine göre pahalılık durumu sıralaması şöyledir; M (20.8%) <K (36.5%) <L (42.8%). Buna göre en fazla L bütçe düzeyine sahip öğrencilerin Türkiye'yi pahalı buldukları görülmüştür. Ailelerinin geliri 1000-2000 TL olan öğrencilerin "Türkiye'nin ekonomik olarak ucuz mu?" Sorusuna verdikleri cevabın hayır olduğu görülmektedir. Yine "Türkiye ekonomik olarak ucuz mu?" evet/hayır sorusuna alınan cevap evet (39.0%); hayır (61.0%) şeklinde olmuştur. Buna göre öğrencilerin yarıdan fazlasının Türkiye ekonomisini pahalı buldukları görülmüştür.

SONUÇ

Araştırma bulgularına bakıldığında, %59,8'nin (239) erkek, %40,3'nün (161) kadın, %13'ü evli, %87'sibekarolduğu, %2 lise, %86,8 lisans, %11,3 yüksek lisans ve %1,5 doktora eğitim durumunda, %45,5'nin özel yurttta, %28,5'inin ev, %25,5'nin devlet yurdu ve %0,5'nin aile yanında kaldığı, katılımcıların %69,5'nin çalışmadığı yani aldığı burs/ailesi ile gelir elde ettiği, %6'sı günlük, %10,8'i hafta sonu, %0,3'ü serbest ve %13,5'i yarım gün çalıştığı görülmektedir.

Katılımcıların burs alma durumlarını ve Türkiye dışından burs alma durumları incelenmiştir. Katılımcıların %66,3'ü burs almadığı ve %3,5'nin Türkiye dışından burs almakta olduğu görülmektedir. Türkiye'ye okumaya gelen uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun Türkmenistan (%11,8), Endonezya (%6), Afganistan (%4,8), Nijerya (%4,3) olduğu belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre Eğitim ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki vardır. Gelen öğrencilerin yaklaşık %50'si 3000 ve üzeri bütçe ile lisans eğitimi amacı ile ülkemize gelmekte olduğu görülmektedir.

Türkiye'de okumayı tavsiye etme ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki yoktur. Katılımcıların %65,5'i Türkiye'de okumayı tavsiye ettiği görülmektedir. Mezun oldukça sonra Türkiye'de kalmayı düşünme ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki yoktur. Katılımcıların %61,5'i mezun olduktan sonra Türkiye'de almayı düşünmemektedir. Aile geliri 3000 ve üzeri olanların Türkiye'de kalma süreleri, 500-1000 ve 1000-2000 TL gelire göre daha uzundur.

Bu bölümde hipotez cümleleri ile çalışmanın bulguları mukayese edilerek hipotez cümlelerin doğruluğu sınanarak uluslararası öğrenci hareketliliğinde bütçe faktörü üzerine olası sonuçlar değerlendirilerek yorumlanmıştır. Bahsedilen O.Ö.= Lise Öğrencisi; L. Ö=Lisans Öğrencisi; YLÖ=Yüksek Lisans Öğrencisi; D.Ö.=Doktora Öğrencisi- Bütçeler ise; 500-1000TL=(K); 1000-2000TL=(L); 3000 ve Üzeri TL=(M).

- Uluslararası Öğrencinin Eğitim Durumuyla Türkiye'ye Getirdiği Bütçesine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 1. hipotez cümlesi "*Eğitim ile getirilen bütçe arasında anlamlı ilişki vardır.*" Araştırma bulguları doğrultusunda eğitim ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda bütçe düzeylerine göre bulguların sıralaması şöyledir; L (28.0%) < K (28.5%) < M (43.5%). Yine bulgular çerçevesinde eğitim düzeyine göre en yüksek bütçeye doğru sonuçların sıralaması şu şekildedir; O.Ö(0.5%) < D.Ö(1.5%) < Y.L.Ö(11.3%) < L.Ö(86.8%). Buna göre çalışmanın 1.

hipotez cümlesi kabul edilmiştir. Öte yandan Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin yaklaşık %50'sinin 3000 ve üzeri bütçe ile lisans eğitimi amacı ile Türkiye'yi tercih ettikleri görülmüştür. Bu durumda uluslararası öğrencilerin çoğunlukla lisans eğitimi için tercih ettikleri Türkiye'de en fazla katılım gösteren 145 kişinin 3000 TL ve üzeri gelire sahip olduğu gözlenmiştir. Bunu ardı sıra 1000-2000 TL gelire sahip 106 kişi ve 500-1000 TL bütçeye sahip 96 kişi takip etmiştir. Bu durumda asgari 500TL azami sınır ise 3000 TL bütçe olan Türkiye yabancı öğrenci hareketliliği, lise eğitimi için tercih edilmezken lisansüstü eğitimler için artırılması olası potansiyel gösterdiği görülmüştür.

- Uluslararası Öğrencinin Türkiye'yi Tavsiye Etme ve Türkiye'ye Getirdiği Bütçeye İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 2. hipotez cümlesi "*Getirilen bütçe ile uluslararası öğrencinin Türkiye tavsiyesi arasında ilişki yoktur.*" Araştırma analizi nihayetinde Türkiye'de okumayı tavsiye etme ile ülkeye getirilen bütçe arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p: 0,276$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05'in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Buna göre çalışmanın 2. hipotez cümlesi kabul edilmiştir. Öte yandan uluslararası öğrencilerin %65,5'inin Türkiye'de okumayı tavsiye ettiği görülmüştür. Ancak uluslararası öğrenci hareketliliği/ yurtdışı eğitim için 400 kişilik yabancı öğrenci topluluğundan Türkiye'yi tavsiye eden 262 kişinin (%65,5) 121'inin (%30,3) 3000 TL ve üzeri bütçeye sahip öğrenci grubu olduğu gözlenmiştir. Ayrıca tüm bütçe gruplarında da nispi üstünlüğün yurtdışı eğitim için Türkiye'yi tavsiye etme yönünde olduğu görülmüştür. Fakat Türkiye'yi yabancı öğrenci hareketliliği için önermeyen %34,5'lik kesimin göz ardı edilmemesi ve bütçeyle ilişkili olmayan bu tutumlarının ardındaki sebeplerin irdelenmesi ise başka bir çalışmanın gerekliliğine işaret etmektedir.

- Uluslararası Öğrencinin Türkiye'de Kalma Durumuyla Ülkeye Getirdiği Bütçeye İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 3. hipotez cümlesi "*Türkiye'de kalma ile ülkeye getirilen bütçe arasında anlamlı ilişki vardır.*" şeklindedir. Araştırma analizi nihayetinde uluslararası öğrencilerin mezun olduktan sonra Türkiye'de kalmayı düşünme ile Türkiye'ye getirdikleri bütçeleri arasında ilişki saptanmamıştır ($p: 0,733$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05'in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Buna göre

çalışmanın 3. hipotez cümlesi reddedilmiştir. Öte yandan katılımcıların %61,5'inin(246 kişi) mezun olduktan sonra Türkiye'de kalmayı düşünmediği görülmüştür. Ancak Türkiye'ye en fazla bütçe getiren 3000 TL ve üzeri gelire sahip yabancı öğrenciler Türkiye'de kalmayı düşünen en kalabalık (%16,8-67 kişi) grup iken yine Türkiye'de kalmayı reddeden toplulukta da (%26,8-107kişi) en fazla çoğunluğa sahip olduğu gözlenmiştir. Bu durumda uluslararası öğrencinin Türkiye'de kalma durumu özellikle yüksek gelire sahip olanları söz konusu olduğunda bütçeden daha farklı değişkenlerle ilişkili olduğu öngörülmüştür.

- Uluslararası Öğrencinin Ailesinin Aylık Geliriyle Türkiye'deki Kalma Durumuna İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 4. hipotez cümlesi "*Aile geliri ile uluslararası öğrencinin Türkiye'de kalma süresi arasında pozitif ilişki vardır.*" şeklindedir. Araştırma analizi nihayetinde aile geliri ile Türkiye'de kalma süresi arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=.009$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05'in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Buna göre çalışmanın 4. hipotez cümlesi kabul edilmiştir. Öte yandan uluslararası öğrencilerin aile geliri 3000 ve üzeri olanlarının Türkiye'de kalma süreleri, 500-1000 ve 1000-2000 TL gelire göre daha uzun olduğu görülmüştür. Bu durumda gelir durumları daha yüksek olan yabancı öğrencilerin Türkiye'de kalma eğiliminde olduğu görüşüne varılabileceği gibi aylık kazancı 500-2000 lira aralığında olan yabancı öğrencilerin Türkiye'de ihtiyaçlarını uzun vadede karşılayamadıkları böylece Türkiye'de kalmayı tercih etmedikleri görülmüştür.

- Uluslararası Öğrencinin Aylık Harcamasına İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 5. hipotez cümlesi, "*Uluslararası öğrencinin aylık geliri ile aylık gideri arasında pozitif ilişki vardır.*" şeklindedir. Çalışma analizi nihayetinde uluslararası öğrencinin aylık geliri ve aylık gideri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p: 0,383$). 0.05 anlamlılık düzeyine göre, test sonucunda bulunan P değeri 0,05'in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. Buna göre çalışmanın 5. hipotez cümlesi reddedilmiştir. Öte yandan aylık bazda uluslararası öğrencilerin %78'nin ortalama 500-1000 TL arası masraf yaptıkları belirlenmiştir. Araştırma verilerine göre 500-1000 TL asgari harcama düzeyidir. Bu durumda uluslararası öğrencilerin nispi üstünlüğe sahip kesiminin aylık bazda asgari düzeyde masrafta bulunması iki olası sonuç doğurmaktadır ilki 500-1000 liranın Türkiye ekonomisi şartlarında yabancı

öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde yeterli olduğu ikincisi ise uluslararası öğrencinin asgari düzeyde harcama eğilimi gösterdiği şeklinde görüşte bulunulabilir. Ancak çalışmayan, 500-1000, 1000-2000 ve 3000 üstü bütçe gruplarının oluşturduğu çalışma örnekleminin her grubunda da 500-1000 lira masraf yapılmasının çoğunlukta olması, kazancı hiç olmayan ve yalnızca 500-1000 lira aralığında olan kesiminde %78'lik masraf ortalamasında da en yüksek paya sahip olması (%72,8) öğrencilerin bütçeleriyle ancak ihtiyaçlarını karşılayabildiği böylece tutumlu olma eğilimi gösterdikleri öngörüsüne varılmıştır.

- Uluslararası Öğrencinin Aylık Geliriyle Türkiye Ekonomisine Dair Ucuzluk Algısına İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın 6. hipotez cümlesi," Aylık *gelir ile Türkiye ekonomisinin ucuz olduğu algısı arasında pozitif ilişki vardır.* "şeklindedir. Araştırma bulgularından hareketle ailenin aylık geliri ile Türkiye'nin ekonomik olarak ucuz olmasına verilen cevaplar ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre Türkiye'nin bütçe düzeylerine göre pahalılık durumu sıralaması şöyledir; M (20.8%) <K (36.5%) <L (42.8%). Buna göre en fazla L bütçe düzeyine sahip öğrencilerin Türkiye'yi pahalı buldukları görülmüştür. Yine "Türkiye ekonomik olarak ucuz mu?" evet/hayır sorusuna alınan cevap evet (39.0%); hayır (61.0%) şeklinde olmuştur. Buna göre öğrencilerin yarıdan fazlasının Türkiye ekonomisini pahalı buldukları görülmüştür. Böylece çalışmanın 6. hipotez cümlesi kabul edilmiştir. Öte yandan çalışma bulgularında aile geliri bu çalışma örnek kütlesi açısından değerlendirildiğinde 2. en düşük bütçe grubunun oluşturduğu 1000-2000 aylık gelire sahip uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi pahalı buldukları görülmüştür. Bu bağlamda gelir durumu az olan (bu çalışma için 500-2000 aralığı) uluslararası öğrencilerin bulundukları ülkeyi pahalı kabul ettikleri kanısına varılmıştır. Ayrıca 1000-2000 lira gelire sahip yabancı öğrencinin Türkiye ekonomisini pahalı bulması eğitim için ayrılan bütçenin yeterlilik hususuyla çeliştiği öngörüsünde bulunulabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AÇIKALIN Aytaç, ÖZCAN Demirel ve ÖNSOY Rıfat, **Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Sorunları**. Ankara: PEGEM Yayınları,1996

ALTBACH Philip, **Private Prometheus: Private Higher Educationand Development in the 21st Century**. Contributions to the Study of Education No.77. Connecticut: Green wood Press,1996

BERKES Niyazi, **Türkiye’de çağdaşlaşma**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011

ÇETİNSAYA Gökhan, **Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası**. Eskişehir: Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, 2014

EMİROĞLU Selim (2013). **Konuşma Eğitimi**. (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur). **Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları, 277-292.

GUTEK Gerald, **Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar** (Çev. Nesrin Kale). Ankara: Ütopya Yayınları, 2001

KAPLAN Yusuf, **Giriş. Enformasyon Devrimi Efsanesi**, (Der ve Çev: Y. Kaplan), İstanbul: Rey Yayınları, 1991

ÖĞÜT Adem, **Bilgi Çağında Yönetim** (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık,2003

ÖZOĞLU Murat, GÜR Bekir ve COŞKUN İpek, **Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler**. Ankara: SETA, 2012

STERN Hans, **Fundamental Concepts of Language Teaching**. (Seventh Impression), Oxford: Oxford University Press,1991

TOULMİN Stephen, **Theambiguities of globalization**. Futures 31, 1999

WILDAVSKY Ben, **The great brain race: how global universities are reshaping the world**. Princeton: Princeton University Press, 2010

VARGHESE Nv, **GATTS and transnational mobility in higher education**. In: **Higher education on the move: new developments in global mobility**, Bhandari R., & Lauglin S. (Eds). Newyork: AIFS Foundation, 2009

YILDIZ Ümit ve TUNÇEL Hayrettin, **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi** (YDTÖ). Kılınç A. Ve Şahin A. (Editörler). (İkinci Baskı), Ankara: Pegem Akademi, 2012

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), **Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi**. Ankara: YÖK, 2007

Makaleler

AKTAN Coşun Can, “Yüksek Öğretimde Değişim: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar”, içinde: Aktan, C., **Değişim Çağında Yüksek Öğretim**, İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını, 2007

ALPAR Melek, Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi. **The Journal of Language and Linguistic Studies**, 9(1),2013

ARSLAN Mustafa ve ADEM Ergin, “Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı”, **Dil Dergisi**, 2010, ss. 63-86.

Barışın Güvencesi Mehmetçik Bosna-Hersek'te, **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı 413,2012, 53-69.

BAZARBAYEVA Lazzat, Türk Toplumunda Uluslararası Öğrenci Algısı. UDEF Akademik Çalışmalar Koordinatörlüğü, **Akademik Çalışmalar**,2017, ss.1-14.

BENNELL Paul ve PEARCE Terry, The internationalization of higher education: exporting education to developing and transitional economies. **International Journal of Educational Development**, 23(2),2003, 215-232.

BEYHAN Eyüp, Eğitim Alanında Cazibe Merkezi Olan Ülke: Türkiye. Genç Memur-Sen Genel Başkanı, **Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen**, 11(34), 2015, ss.46-50.

BHANDARİ Rajika, BELYAVİNA Raisa ve GUTİERREZ Robert, Student mobility and the internationalization of higher education: National policies and strategies from six world regions (**A Project Atlas Report**), New York,2011

BİÇER Nurşad, ÇOBAN İsmail, BAKIR Sıddık, Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 7(29), 2013, ss.125-135.

BOEHM A., DAVİS T., MEARES D., & Pearce D., Global student mobility 2025: Forecasts of the global demand for international higher education. **IDP Education Australia**. 2002

- CAN Niyazi, Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Misafir Öğrenciler (Sorunlar ve Çözüm Önerileri). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, **Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen**, 11(34), 2015, ss.40-45
- CİNKARA Emrah, Yabancı Dil Eğitiminde Kültürün Rolü. **Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış**, 2016, ss.110-118
- ÇULHA Meral, DERELİ Aynur Atlas, Atılganlık Eğitimi Programı. **Psikoloji Dergisi**, 6 (21),1987, 119.
- DEMİRHAN Kâmil, Ulusal Alan yazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açıdan Düşünmek. **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, ICMEB17 Özel Sayısı, 2017, ss.547-562
- DOUGLASS John Aubrey ve EDELSTEİN Richard, The global competition for talent. **Center for Studies in Higher Education Research & Occasional Paper Series: CSHE.8.09**, 2009,1-22
- ER Onur, BİÇER Nurşad ve BOZKIRLI Kürşad Çağrı, “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi**. 1(2),2012, ss. 51-69.
- ERKAN Serdar, ÖZBAY Yaşar, CİHANGİR-ÇANKAYA Zeynep, TERZİ Şerife, Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Problemler ve Psikolojik Yardım Arama Gönüllükleri. **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 37 (164),2012
- FAM Kim-Shyan, and GRAY Benjamin, ‘Asian values and Education promotion: an empirical study’. **Marketing in a Global Economy Proceedings: 2000**, ss.431–38.
- FORBES Linda & HAMILTON John, Building an international student market: educational-balanced scorecard solutions for regional **Australian Cities. International Education Journal**, 5(4),2004, 502-520.
- GÜÇLÜ Nezahat (1997). Transnational student mobility. Hacettepe Üniversitesi **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 13, 33-40.
- GÜRBÜZ Rabia ve GÜLEÇ İsmail, Türkiye’de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. **Sakarya University Journal of Education**, 6(2), 2016,141-153.

- HİU Leng. 'Chinese cultural schema of education: implications for communication between Chinese students and Australian educators'. **Issues in Educational Research**, 15(1): 2001.17–36.
- HUNG Fu Shang, SHİVE G. Wang X and DİU J., 'A report on the export potential of Hong Kong's Education services'. **A Consultancy Study for the Hong Kong Trade and Development Council**, Hong Kong. 2005
- KAÇMAZOĞLU Bayram (2002) Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme. **Eğitim Araştırmaları** 6: 2002,44-55
- KARACAN Hasan (2014). Öğrenci Değişim Programlarının Dil Öğrenen Öğrenciler Üzerindeki Kültürel ve Dilsel Hizmetlerinin Değerlendirilmesi: Erasmus ve Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Örneği. **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 23, 2014, 395-418
- KARATAŞ İbrahim, Türk Eğitim Sisteminde Sivil Toplum Kuruluşlarının STK'ların Konumları ve İşlevlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. **Millî Eğitim**, Sayı:198, 2013, ss.196-218.
- KASAPOĞLU Aytül, MİLETİ Dennis, ÇABUK KAYA Nilay, International student survey at boulder campus of University of Colorado. **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2009, 1(1), 127-141.
- KIROĞLU Kasım, KESTEN Alper ve ELMA Cevat, Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Sorunları, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 6(2). 2010
- KIROĞLU Kasım, KESTEN Alper, ELMA Cevat, Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dil ve Eğitim Sorunları. **Sosyal Bilimler Dergisi**, Eğitim ve Bilim.7,6, 2010, (24), 2.
- LEVENT Faruk ve KARAEVLİ Özge, Uluslararası öğrencilerin eğitime yönelik politikalar ve Türkiye için öneriler. **Eğitim Bilimleri Dergisi**, Volume-Issue: 38, 2010, ss/pp: 97-117, ISSN: 1300-8889 DOI: 10.15285/EBD.2013385569
- MAZZAROL Tim and SOUTAR Geoffrey, 'Push-pull factors influencing student destination choice'. **International Journal of Education Management**, 16(2): 2002, 82–90.
- MEİ Li, 'Mainland Chinese students in Hong Kong and Macau'. **International Higher Education Journal**, 46: 2007, 15–16.

MOOR Bart ve HENDERKX Piet, International curricula and student mobility. LERU: Advice Paper. No.12, ft p://ft p.esat.kuleuven.ac.be/sista/ida/reports/13-78.pdf 2013.

ÖZDEM Güven, Yükseköğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği). **Educational Administration: Theory and Practice**, 19(1), 2013, pp: 61-98

ÖZER Mahmut, "Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler". **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**,2(1), 2012, 10-13.

ÖZYÜREK Rasim, "Türk Devlet ve Topluluklarından Türkiye Üniversitelerine Gelen Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerinde Karşılaştıkları Sorunlar", **Turkish Studies**, s. 4(3), s. 2009, 1819-1862.

PUSSER Brien ve TURNER Julie, Changing patterns challenging policymakers. Change: **The Magazine of Higher Learning**, 36(2), 2004, 36-43.

SEÇİLMİŞ Cihan, KILIÇLAR Arzu ve SARI Yaşar, Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Memnuniyet Algılarıyla Akademik Başarı İlişkisi: **Turizm Öğrencileri Örneği. Milli Eğitim**, 195, 2012, 118-130.

SUGİMURA Miki, International student mobility and Asian higher education framework for global network. **Asia-Pacific Sub-regional Preparatory Conference**. Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.547.8252&rep=rep1&type=pdf> 2008.

SÜNGÜ Hilmi ve BAYRAKÇI Mustafa, Bolonya süreci sonrası yükseköğretimde akreditasyon çalışmaları. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 8(4), 2010, 895-912.

ŞİMŞEK Bahattin ve BAKIR Sıddık, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesinin Uluslararasılaşma Süreci, A. Ü. **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi** [TAED] 55, 2016, ss.509-542

TEKELİOĞLU Serhat, BAŞER Hakan, ÖRTLEK Muhammed, AYDINLIOĞLU Cumhur, Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi** Cilt 4, Sayı 2, 2012, ISSN: 1309 -8039

TUNCER Murat, Yabancı Öğrenci Olgusu: Sayısal Durum, Sorunlar ve Öneriler. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, **Eğitime Bakış, Eğitim-Bir-Sen**, 11(34), 2015, ss.51-55.

TUTKUN Ömer, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki Türkiyeli Öğrencilerin Uyum Sorunları. **Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Sosyal. Bilimler Dergisi**, 15, 2006, 256-267.

ÜNLÜ Hatice, “Türkiye’de ve Dünyada Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi**, s. 1(1), 2011, s. 108-116.

WARD Colleen ve MASGORET Anne Marie, The experiences of international students in New Zealand; **Report on the Results of the National Survey**. Retrieved from <http://www.education.govt.nz/publications/international/14700>, 2004.

Tezler

ALLABERDİYEV Perman, Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2007 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

CAN Niyazi, “Türkiye’de Yüksek öğrenim Gören Yabancı Uyruklu öğrencilerin Sorunları ve bu sorunların örgütsel Yapı ile İlişkileri.” Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994 **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

GENÇER Gülşah, Avrupa birliği eğitim ve gençlik programları; Erasmus programı ve Türkiye yüksek öğretiminde programın uygulanması. Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2009 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

GHANBARY Razieh, Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları ve Sorunları. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2017 **(Yüksek Lisans Tezi)**

GÜNAYDIN Adem, Niçin Türkiye? Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Niyet Mektuplarında Türkiye Algısı: ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri Örneği. Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara, 2012 **(Uzmanlık Tezi)**

GÜNDÜZ Olgun, Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri, YTB, Ankara, 2012 **(Uzmanlık Tezi)**

ÖZÇETİN Seçkin, Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler, Ankara, 2013 **(Yüksek Lisans Tezi)**

POLAT Cengiz, Türkiye’de Uluslararası Öğrencilerle İlgili Faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetsel ve Örgütsel Analizi, YTB, Ankara, 2012 **(Uzmanlık Tezi)**

SADIK Erna, Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Sorunları: Türkiye’deki Kosovalı Öğrenciler Örneği, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

ÜNAL Menderes, Avrupa birliği Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) modeline göre değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2011 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

Raporlar

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Başkanlığı, (2013). **Comenius Programı**.
<http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/comenius-program%C4%B1/comenius-okul-ortakl%C4%B1klar%C4%B1---2013-y%C4%B1%C4%B1-a%C3%A7%C4%B1%C4%B1%C5%9F-toplant%C4%B1s%C4%B1-proje-y%C3%B6netimi-sunumu.pdf?sfvrsn=0>,
(Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Başkanlığı, (2009).
<http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/hap-grundtvig.pdf?sfvrsn=0>, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Başkanlığı, (2009).
<http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/hap-leonardo.pdf?sfvrsn=0>, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

BASS Morris Bernard (2005). The issue of permanent residency’. CampusReview, 15(47): 6.

Council of Ministers of Education, Canada (CMEC). (2011). Bringing education in Canada to the world, bringing the world to Canada: an international education marketing action plan for provinces and territories.
http://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/264/COF_Bringing_Ed_to_Canada_Eng_final.pdf, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

DEİK, Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu. **Eğitim Ekonomisi, İş Konseyi Raporu**, İstanbul, 2013.

EEİK Uluslararası yükseköğretim ve Türkiye'nin konumu, eğitim ekonomisi iş konseyi raporu. İstanbul, 2012.

EUROPEAN COMMISSION, Karşılıklı Anlaşmalar ve Dünya Çapında İş birliği. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/bilateral-agreements-and-worldwide-cooperation-85_tr (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

GER Ahmet, ERTENPINAR Hamide, SAYI Aşın, SUNA Hande, TÜRK Zeynep ve AKDEMİR Zeynep, Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler, **Yükseköğretim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Eğitim Fakültesi**, 2016.

GÜLDÜ Hür, Erasmus Hareketliliği Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrenciler, Yükseköğretim Koordinatörü Türkiye Ulusal Ajansı, Avrupa Birliği Bakanlığı, <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/erasmus-etkinlik/gelen-%C3%B6grenci-durum-analizi-h%C3%BCr-g%C3%BCld%C3%BC.pdf?sfvrsn=0> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

GÜNAY Durmuş Akreditasyonun niteliği ve mühendislik eğitimi üzerindeki etkisi. **Makina Mühendisleri Odası V. Ulusal Makina Mühendisliği ve Eğitimi Sempozyumu**. İstanbul, 2003 (p 117-134).

İş Konsey Raporu, Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu. **Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu**. <https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-2.pdf> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

OECD Education at a Glance, <http://www.oecd.org/education/highereducationandadultlearning/48631079.pdf> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

OPENDOORS OD, International Students in the U.S., <http://opendoors.iienetwork.org> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

ROSLYN Kunin and ASSOCIATES Inc, Economic impact of international education in Canada: **Final Report**. http://www.international.gc.ca/education/assets/pdfs/RKA_IntEd_Report_enf.pdf. (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

UÖR, Kalkınma Araştırmaları Merkezi, Yükseköğretimin uluslararasılaşması çerçevesinde Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi hâline getirilmesi, **araştırma projesi raporu**. ISBN 978-605-9041-50-8 Yayın No: 2936, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

VARGHESE Nv, Globalization of higher education and cross-border student mobility, International Institute of Educational Planning. http://www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/2008/Globalization_HE.pdf. (Erişim Tarihi: 23.12.2019)

VERBİK Line ve LASANOWSKI Veronica, International mobility: Patterns and trends. London, UK: The Observatory on Borderless Higher Education. (Erişim Tarihi: 25.12.2019)

YÖK Türkiye Yükseköğretim Sistemi. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Higher_Education_in_Turkey_2019_tr.pdf (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

İnternet

AKAR Deniz, Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısı 5 kat arttı. IEFT Yurtdışı Eğitim Fuarları Genel Müdürü. <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/turkiyeye-gelen-yabanci-ogrenci-sayisi-5-kat-artti-40777430>, (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Glossary of Project Atlas Terms- <http://www.iie.org/en/Research-and-Publications/Project-Atlas/Glossary> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

İslam İş birliği Teşkilatı, <http://bursainvest.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati-uluslararası-ogrenci-staj-programi-3-ilde-tanitildi/> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

MEB, Yabancı Uyruklu Öğrenciler için Üniversitelerle İş birliği. <https://www.meb.gov.tr/yabanci-uyruklu-ogrenciler-icin-universitelerle-is-birligi/haber/17804/tr>. (Erişim Tarihi 22.12.2019)

OTA Hiroshi, Dispatches from Japan: Thinking beyond international student mobility. [Http://www.guardian.co.uk/higher-education-network/blog/2012/apr/23/japan-international-student-mobility](http://www.guardian.co.uk/higher-education-network/blog/2012/apr/23/japan-international-student-mobility), (Erişim Tarihi 22.12.2019)

Türkiye Diyanet Vakfı, Uluslararası İlahiyat Programı, T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı, https://www.ditib.de/media/Image/duyuru/UIP_Program_2019.pdf (Erişim Tarihi 22.12.2019)

Türkiye Ulusal Ajansı, <http://www.ua.gov.tr/kurumsal/misyon-ve-vizyon> (Erişim Tarihi 22.12.2019)

ARMAĞAN Ebubekir, <https://www.undef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Ogrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Ogrenciler-629/>
(Erişim Tarihi 22.12.2019)



EKLER

EK-A

ANKET

Bu anket çalışması ile Türkiye Eğitim Ekonomisine katkınız ölçülmektedir.
Verilere göre sizlere daha iyi bir ekonomik altyapı hazırlama amaçlanmaktadır.

Bölüm-1

•Yaş.....

• Cinsiyet KADIN ERKEK

--	--

•Medeni Durumu A. Bekâr B. Evli C. Boşanmış D. Ayrı yaşıyor E. Dul

•Hangi Ülkeden Geliyorsunuz?

•Eğitim Seviyesi

A. Lisans B. Yüksek lisans C. Doktora

•Hangi Bölümde Okuyorsunuz?

•Kaçınıcı Sınıftasınız?.....

•Kaç Yıldır Türkiyedesiniz?.....

•Nerede Kalıyorsun? A. Devlet Yurdu B. Özel Yurt C. Evde D. Aile Yanında

•Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?

•Çalışmıyorum

•Yarım Gün Çalışıyorum

•Hafta Sonu Çalışıyorum

•Günlük İş Bulduğum Zaman Çalışıyorum

•Diğer (Belirtiniz)_____

Bölüm-2				
	Not: Başında (*) olan sorulara açıklama yazarmısınız.	Evet	Hayır	Açıklama
1	Türkiye'de herhangi bir burs alıyor musunuz?			
2	*Alıyorsanız hangi kurum/kurumlardan alıyorsunuz?			
3	*Türkiye dışında başka bir ülkeden burs alıyor musunuz?			
4	Üniversite harçları bütçenize uygun mudur?			
5	Ülkenizden para gelmesinde problem yaşıyor musunuz?			
6	Mezun olduktan sonra Türkiye'de kalmayı düşünüyor musun?			
7	*Türkiye'de kalmayı düşünüyorsanız, neden?			
8	Türkiye ekonomik beklentilerinizi karşılıyor mu?			
9	Türkiye ekonomik olarak ucuz bir ülke mi?			
10	Türkiye'de okumayı başkalarına tavsiye eder misin?			
11	*Evet ya da Hayır ise, lütfen açıklayınız.			
12	*Uluslararası öğrencilerinin karşılaştığı ekonomik sorunlarla ilgili olarak bir öneriniz var mı?			
13	Ülkemizden gelen para Banka yoluyla gelmektedir.			
		500-1000 TL arası	1000-2000 TL arası	3000 TL ve Üzeri
14	Ülkenizde Ailenizin geliri takriben TL olarak ne kadar?			
15	Ülkenizden ne kadarlık bir bütçe ile geldiniz?			

EK-A

16	Üniversiteye ne kadar harç parası ödüyorsunuz?			
17	* Bir işte çalışıyorsanız ne kadar aylık alıyorsunuz?			
18	Aylık gideriniz takriben ne kadar?			



ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Amasya doğumlu olan Abdullah KARAKULLUKÇU, İlk Öğretim ve Lise Öğrenimini Amasya Merkez de tamamladı. 2003 – 2004 yıllarında Bakü Devlet İktisat Üniversitesini Ekonomi Mühendisliği ve Pazarlama Yönetimini bölümünü tamamlayarak İlk yurt dışı tecrübesi kazandı.

2010 – 2011 Yıllarında. Lcwaikiki Mağazasında Yurt içinde ve Yurtdışında Yönetici olarak çalıştı.

2013 – 2016 Yıllarında Afrika Dostluk Derneğinde Proje Koordinatörü olarak görev aldı. Afrika Kıtasında birçok Ülkede Koordinatörlük yaptı.

2017 yılında Ensar Vakfında Yurt müdürü olarak çalışmaya başladı.
Rusça, İngilizce ve Azerice konuşabiliyor. Evli ve iki çocuk babası.